

STEVIGE KRITIEK OP FRIESE MEDIA PAG 16

LEEWARDEN STAAT FINANCIËEL MET DE RUG TEGEN DE MUUR

APRIL 2020

NEEM MEE ÉCHT ALLES OVER LEEUWARDEN

liwwadders

‘LEEWARDER HUIZENMARKT IS SCHRIKBAREND’

Houkje van Bijleveld
BIJ DE PAKKEN NEERZITTEN
KAN ALTIJD NOG **PAG 3**

Klaas Kasma
KUNT U DE MIDDENPAGINA'S
ONBEDRUKT LATEN? **PAG 4**

Kees Jansma
GEEN VLEES VERGT
SERIEUZE AANDACHT **PAG 4**

Daniël van der Meulen
LANDELIJK ZORGBELEID
IS ONBEGRIJPELIJK **PAG 6**

VIER MINISTERIES LIJKEN ZICH GEEN RAAD TE WETEN MET VLEGEBASIS LEEUWARDEN

VAN DER MEULEN METAAL IS HELEMAAL MIJN DING

‘Van der Meulen Metaal is helemaal mijn ding’, vertelt een enthousiaste eigenaar Anton van der Meulen. ‘Schoonvader handelde in metaal en oud ijzer en zo rolde ik er destijds in. Leeuwarden Recycling is later ontstaan, dat doe ik samen met een compagnon.’

‘**W**at we hier de hele dag doen? In- en verkopen van allerlei soorten materialen. De handel is momenteel wat flauw, maar we zijn nog wel steeds bezig. Iedere particulier die momenteel in deze crisistijd zijn garage opruimt – eindelijk, zal de vrouw zeggen – kan bij ons terecht om overtollig materiaal af te leveren.’ Veel Leeuwarders kiezen voor het bedrijf van Anton van der Meulen omdat ze niet in de rij willen staan bij de milieustraat van de Omrin. ‘Ze worden hier snel en vakkundig geholpen.’

Bedrijven weten Van der Meulen Metaal (VDM) moeiteloos te vinden. Van der Meulen: ‘We hebben in zestien jaar een goede naam opgebouwd. Met ongebruikte machines en rvs kunnen ze hier terecht. Er zijn ook bedrijven waar we een drie-, zes- of tienkuubs bakken (in de bekende blauw-gele kleur) plaatsen, die ze zelf kunnen vullen. Is die vol, dan halen we de bak op en plaatsen een nieuwe.’

‘Wat mensen vaak niet weten is dat ze ook oude computers, accu's en alle soorten sloopafval bij ons kunnen brengen. Ik zou zeggen: kom langs op de Einsteinweg 16 in Leeuwarden.’

LEEUWARDEN RECYCLING

‘Grondstoffen worden steeds schaarser en de consument verbruikt steeds meer goederen. Daarom wordt het recyclen van grondstoffen steeds belangrijker’, zegt Anton van der Meulen. ‘Met Leeuwarden Recycling spelen wij in op deze ontwikkeling. Bijna alles kan worden hergebruikt. Hout gaat in de shredder, waarna houtfabrieken spaanplaten maken van de snippers. De beste metaalsoorten die hier worden ingeleverd worden verwerkt bij de Hoogovens in IJmuiden. Wij zijn er voor zowel de zakelijke klant als de particulier. We geven een deskundig advies over bijvoorbeeld de hoogste schrootprijzen, of een efficiënte manier van af- en aanvoer van alle soorten oud ijzer, metalen en overige grond- en afvalstoffen. Het traject van inname, het berekenen van de prijs en de uiteindelijke betaling verloopt volgens een geautomatiseerd systeem.’

Veel onduidelijkheid bestaat er over wat er nou in de container mag worden gegooid. Van der Meulen: ‘Onder bouwafval wordt ook wel verstaan ongesorteerd bouw- en sloopafval, grofvuil of gemengd afval dat vrijkomt bij een verbouwing of een grote opruiming van schuur, tuin of zolder. Op onze website leeuwarden-recycling.nl staat precies omschreven welke categorieën afvalsoorten in welke hoeveelheden wel of niet kunnen worden aangeboden. En mocht u hierover toch nog vragen hebben, dan kunt u ons gerust bellen op nummer: 058-2131018.’

VDM EN LEEUWARDEN RECYCLING EINSTEINWEG 16 LEEUWARDEN – TEL. 058-2131018

TANDARTS MONIQUE LEMSTRA TERUG IN LEEUWARDEN

Tandzorg Op Maat heeft weer voldoende ruimte om nieuwe patiënten alle zorg te bieden, die noodzakelijk of wenselijk is.

Persoonlijke aandacht vinden wij belangrijk, evenals goede (mond)hygiëne en preventie.

Uiterdijksterweg 15 A
8931BK Leeuwarden
T 058-288 6000

TandzorgOpMaat.nl

Gaat u scheiden?

Een nieuwe start...
naar een nieuw, vreedzaam en veilig leven.

Vraag ons GRATIS
scheidingsboekje
aan.

Wij bieden u alle hulp op juridisch, financieel en fiscaal gebied. Mét oog voor uw emoties.
Meer weten? Vraag op onze website ons gratis scheidingsboekje aan. Of bel 058-2664085 voor een vrijblijvend kennismakingsgesprek

Kantoor Friesland/Fryslân
T 058-2664085
Tsjerkepaed 3A 9081 AT Lekkum
friesland@scheidingsplanner.nl

www.scheidingsplanner.nl

de Scheidingsplanner
Plan je nieuwe toekomst!

FEELING HUNGRY?

Real Tosti in town!
1e verdieping van het Zaailand
Zaailand 161 - Leeuwarden
T. 058-7410005

Waar kunnen wij u mee helpen?

Comfortzorg

Begeleiding
Verzorging en verpleging
bij u thuis

Ook in de regio Leeuwarden

0513 - 437764
Info@comfortzorg.nl
www.comfortzorg.nl

Hoge waardering door klanten!

MILANO ITALIAANSE HERENKLEDING

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

BIJ DE PAKKEN NEERZITTEN

Houkje van Bijleveld, eigenaresse van Milano Menswear aan de Kelders in Leeuwarden, wenst zich niet neer te leggen bij de crisissfeer die momenteel door het land raast. Uiteraard beoordeelt ze de huidige situatie als ernstig en houdt ze zich aan de landelijke voorschriften, maar dat neemt niet weg dat ze plannen beraamt voor de toekomst. 'Als het aan ons ligt, dan gaan we dit gebied nieuw leven inblazen en speelt het geboortehuis van Mata Hari hierin een belangrijke rol.'

‘Wat zou het mooi zijn wanneer wij onze hoeden- en pettenafdeling zouden kunnen onderbrengen in het geboortehuis van Mata Hari. Dan keren de tijden van weleer terug. De vader van Mata Hari had een hoeden- en pettenwinkel in het pand aan de overkant van onze winkel. Als onze plannen worden gerealiseerd, dan wordt dit weer een prachtig stukje winkelgebied met als trekker het pand van Mata Hari, waarin ook een historische ruimte wordt ingericht en souvenirs kunnen worden verkocht.’ Houkje heeft zich verdiept in de mogelijkheden om een boost te geven aan winkelgebieden en maakt gebruik van de subsidieregeling van de provincie Friesland. ‘Er is een regeling waarin plannen kunnen worden ontwikkeld om bepaalde winkelgebieden te ondersteunen. Met winkeliers van De Kelders en Over de Kelders hebben we dit plan besproken en ook het Binnenstadsmanagement staat achter onze voorstellen.’ De eigenaar, de familie Feddema, staat eveneens achter de plannen.

Houkje van Bijleveld vindt dat een ondernemer niet achter zijn kassa stil moet gaan zitten. ‘Je bent ondernemer of je bent het niet. Wij trekken alles uit de kast om van onze winkel een succes te maken. Na het artikel in het Stadsblad Liwwadders kregen we behoorlijk veel nieuwe klanten over de vloer. Ze zijn verrukt over onze aanpak, de prijsstelling en de kwaliteit van ons kleding aanbod. Ik vind dat we mooi passen in het palet van collega-herenkledingzaken. Daarin zijn wij

onderscheidend en aanvullend. Dat betekent dat klanten in en buiten Leeuwarden meer keuze hebben.’

Houkje van Bijleveld opende haar herenmodezaak in een pand met een geschiedenis. ‘Eigenlijk is alles hier geschiedenis. Je hoort in betere tijden de stadsrondleiders en de praamvaarders de meest prachtige verhalen vertellen. Niet alleen gaat het dan over onze wereldberoemde spionne danseres Mata Hari, maar ook over de betekenis van de Brol en De Kelders voor de handel. In feite is de handel op deze plek begonnen: midden in de stad. Wij zitten in een pand van Elzinga en Liwwadders die begaan zijn met de historie van hun stad weten precies wat ik bedoel. De borstels, zemen en andere schoonmaakmiddelen die aan de pui hingen weten velen zich nog precies te herinneren. Pand voor pand is er een verhaal te vertellen over dit gebied. Met die verhalen moeten

we een verbintenis proberen te leggen met het actuele handelsgebied. Op die manier trek je mensen naar deze omgeving en krijgt zo’n gebied meer waarde. Je laat de geschiedenis leven en brengt meteen je eigen producten in beeld. We moeten veel meer dan nu het geval is gezamenlijk optrekken. Met een gelaten houding kom je er niet.’

‘Nu, ruim drie maanden na de opening, ben ik zeer blij en tevreden met de complimenten en aankopen van vele klanten die onze winkel bezochten. Klanten van jong tot oud (bijvoorbeeld een 84-jarige man die over Milano Menswear in de Liwwadders had gelezen en zich een krijtstreep pak liet aanmeten voor slechts €169) waarderen mijn winkel, de collectie, service en de zeer betaalbare prijzen, die men ook vooral waardeert in vergelijking met de andere herenmodezaken in Leeuwarden en omgeving. Veel echtparen komen de winkel

binnen en dan neemt de vrouw plaats in de luie stoel en onder het genot van een cappuccino adviseert en beoordeelt zij de kleding van haar man. Het is deze ongedwongenheid en service in een huiselijke sfeer die mijn klanten als zeer prettig ervaren, getuige ook de vele 5-sterren recensies die men op internet plaatst. Ook de zakenman weet mijn boetiek ondertussen te

vinden en waardeert de kwaliteit en prijs van mijn collectie zakelijke en casual kleding zoals kostuums, colberts, overhemden, chinobroeken, truien, jassen en accessoires. ‘Eindelijk een hoge kwaliteit kostuum waar je niet de hoofdprijs voor moet betalen’, is een veel gehoorde opmerking.’

VANWEGE HET CORONAVIRUS IS PRIVÉ-WINKELLEN EN BEZORGEN MOGELIJK

KAN ALTIJD NOG

Hoeden en petten keren terug in winkel Mata Hari

Sierbestrating
Herman split
Steenhandel

De grootste mini-showtuin in uw buurt
Poppeweg 7 in Leeuwarden.
tel. 058-2893411
mob. 06-11597041
kom vrijblijvend kijken!!

Het Stadsblad Liwwadders wordt gemaakt door: André Keikes, Aly van der Mark, Gina Kamsma, Klaas Kasma, Eric Hoekstra, Kees van Anken, Anton Feddema (vormgeving), Simon van der Woude (fotografie), Keimp Pijpstra (webbeheer), Remco Jan Veldman (acquisitie) en Andries Veldman (organisatie en acquisitie). Liwwadders verschijnt tien keer per jaar en wordt verspreid in de gemeente Leeuwarden. Daarnaast wordt de krant in zijn geheel geplaatst op onze website www.liwwadders.nl. Al onze activiteiten worden ondersteund door Facebook, Twitter en een dagelijkse nieuwsbrief. Niet onvermeld mag blijven dat bepaalde advertentieverkopers misbruik maken van onze titel. Er is maar één Stadsblad Liwwadders en dat hebt u nu in handen. Een krant die lezers, middenstanders, vrijwilligers en kunstenaars serieus neemt. Wilt u communiceren met deze groepen, bel dan naar Andries Veldman (058-2133138) of mail naar info@liwwadders.nl

KEES JANSMA RESTAURANT DE GROTE WIELEN

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

Vegan? Horecaman Kees Jansma van restaurant De Grote Wielen is bloedserieus. Het vleesrestaurant gaat met zijn tijd mee. Zijn koks Symen en Gerard zijn volop in de weer met vegetarische en veganistische gerechten. De runderen-trecôte met berenburgsaus blijft overigens prominent op het menu staan. En uiteraard de gebakken kalfslever met spek en uien. ‘Waar zie je dat nog?’

Dit is een traditioneel restaurant met een vleugje vegan

Hond Famke ligt kwispelend naast de bank en negeert de pogingen van de baas om buiten te gaan wandelen. Op de tafel ligt het boekje van Janny van der Heijden met titel: Kleurrijk eten om van te smullen, naast de overlijdenskaart van een bezoekerster (‘Twintig jaar klant. Iedere vrijdag present’) en een pot met vitaminepillen (‘Is het misschien een idee om zo’n pil naast ieder bord te leggen?’). Jansma is in afwachting van overleg met groothandel Hanos. ‘Ze willen even praten.’ Verkopen dus. ‘Ik ben niet zo van verandering van leverancier.’

De eerste afgelastingen (het is 11 maart) in verband met het coronavirus hebben zich gemeld. ‘Een groep van 28 personen.’ Jansma verwacht dat het niet bij deze ene groep zal blijven. ‘We zullen zien.’ In

sneltreinvaart gaan de wettenswaardigheden van horeca Friesland over de tafel. Dat gaat van het norovirus dat enkele Leeuwarder horecabedrijven heeft getroffen tot aan de afgelasting van een bijeenkomst bij Van der Valk en de roemruchte biertapwedstrijden van studentenvereniging Io Vivat, met nazit in de belendende horecapercelen. Zelf steekt hij zijn neus nog maar zelden om de hoek van een café. Ja, binnenkort om die van het café van Neushoorn, daar zal hij het omzetverlies van dit popinstituut tijdens een sponsoravond voor het Ljouwerter skûtsje proberen te beperken (afgelast vanwege coronacrisis).

Dat de bedrijfstak horeca continu in beweging is, en sinds de tijd dat kok Kees in het Zwitserse bergdorp Lenk in de pan met Tagessupe roerde, gevuld met een deel van de overblijfselen van de afgeruimde borden (Kees gehaast:

De Biet Wellington was nog lang niet aan de horizon verschenen toen Jansma in de Dokkumer Old Inn aan zijn lange carrière in de horeca begon. Hij werkte voornamelijk in traditionele zaken zoals Hotel Tjaarda in Oranjewoud, het Oranje Hotel in Leeuwarden, restaurant De Vrijheid in Grou en brasserie-restaurant De Jouster Toer, het restaurant in Joure waarvan hij eigenaar was. In restaurant De Grote Wielen aan de gelijknamige waterplas zit Jansma nu alweer ruim 23 jaar. Naast het vernieuwen van de menukaart wordt er continu geïnvesteerd in het bedrijf. Jansma heeft er na al die jaren op deze plek nog steeds zin in om te ondernemen en te investeren: ‘Noem maar op: nieuwe toiletgroep, vloeren, voorgevel, airco, elektrische schuifdeuren. Je rolt hier nu zo naar binnen. Tsjja, dat zijn investeringen waarvoor je een klein huisje zou kunnen kopen.’

Ook bij ons vergt de vraag naar geen vlees serieuze aandacht

‘Nee, dat doen we hier echt niet!’ talloze veranderingen heeft ondergaan, mag duidelijk zijn. Nu is er weer volop aandacht voor de vegetarische en veganistische gerechten in een restaurant waar de spare ribs en ribroasts van slager Rypma de boventoon voeren. ‘Mijn zoon werkt momenteel bij slachterij Vion. Daar zijn ze geheel op de veganistische toer. Dit gaat echt groot worden. Meer aandacht voor de flexetariër. Ook bij ons vergt de vraag naar geen vlees serieuze aandacht. Ik noem onze Biet Wellington: bladerdeeg gevuld met rode biet, champignons, zachte geitenkaas met mosterdcoulis.’

Een belangrijke voorwaarde om plezier te houden in zijn werk vormt de omgang met zijn klanten. Die is uiterst informeel, soms op het brutale af. ‘Dit is niet de meest hippe tent van Leeuwarden. Hier komt een heel eigen publiek. Ze vinden dit een aangename locatie aan het water. Parkeren kan voor de deur, vinden mensen ook prettig. En het gaat hier op een aangename manier traag. Vraag maar aan Wieke, hahaha.’

‘Eén ding gaat niet traag: ik ben sneller moe.’

RESTAURANT DE GROTE WIELEN IS MOMENTEEL VANWEGE DE CORONACRISIS GESLOTEN

KLAAS K. TE L.

Misschien kunt u de middenbladen van de krant onbedrukt laten. U weet waarom

Geachte redactie,

Ook deze keer heeft uw verzoek om een aantal regels voor dit fantastische blad te schrijven mij bereikt. En natuurlijk zou ik daar, net als anders, graag aan voldoen. Ware het niet dat u geheel voorbijgaat aan het virus dat deze wereld in een diepe crisis heeft gestort. Daarom vind ik het eigenlijk niet gepast om net als anders hier over zaken te schrijven die mij persoonlijk bezig houden.

Wat me ook weerhoudt, is het feit dat er nogal wat toiletpapier is gehamsterd. Daardoor krijgen er vast ook gezinnen deze krant in handen die hun laatste rolletje al verbruikt hebben en daarom deze krant misschien als vervangingsmateriaal zullen gebruiken. En om nu mijn zielerorselen in een mij onbekende bilnaad te laten eindigen lijkt me toch wel wat erg cru. Misschien is het een idee om in deze krant alleen de advertenties af te drukken en de plekken van de redactionele stukken en de columnist blanco te houden zodat die dan voor toiletgebruik kunnen worden benut. Ook omdat deze krant zo populair is dat hij vaak al gelezen wordt voordat de inkt goed en wel is gedroogd en er kans is op met drukinkt besmeurde bilpartijen.

Natuurlijk begrijp ik uw standpunt dat het lezen van deze krant een ontsnapping biedt aan het ziekelijke gedrag dat het C-virus heeft veroorzaakt, namelijk de onontkoombare samenhangigheid. Alles moeten we nu samen doen. Mits er natuurlijk anderhalve meter tussen zit. Als ik door de uitgestorven stad loop, zie ik de spaarzame medewandelaars elkaar van afstand groeten en naar elkaar glimlachen, waarom in godsnaam. Dat deden ze drie weken geleden toch ook niet. En overal van die verdomde teddyberen voor het raam, simultaan geklap voor mensen in de zorg en op de televisie zag ik zelfs mensen die geld genoeg hebben om in Amsterdam te kunnen wonen samen zingen vanaf hun Franse balkonnetjes aan de gracht. Ik heb ook al gehoord dat er opgeroepen is om op zaterdagavond om 9 uur voor het open raam in de hele stad tegelijkertijd het Woanskip te zingen om die arme Cambuursupporters een hart onder de riem te steken omdat ze niet meer met zijn allen het stadion in mogen. Waar overigens niets te zien is omdat er ook niet gevoetbald wordt. Zelf kreeg ik als amateurtrompettist via Facebook het verzoek om op 4 mei, het duurt nog even maar degene houdt er al rekening mee dat we dan nog steeds in deze crisis zitten, om 2 minuten voor 8 met alle trompettisten van het land The Last Post te spelen voor de dodenherdenking. Hij had de bladmuziek zelfs mee gestuurd zodat we kunnen oefenen. Nu weet ik dat er op de redactie van deze krant niet veel aandacht is voor muziek, maar u kunt zich misschien voorstellen hoe dit gaat. Het wordt uiteraard een brij van trompetgeschal. Want het is wel de bedoeling dat je dit buiten op straat doet. Ik ga niet meedoen en heb online al oordopjes voor dat moment besteld. De kans dat duizenden trompettisten exact om 2 minuten voor 8 beginnen met de Last Post acht ik erg klein.

Een bijkomstigheid die ik wél heel aardig vind is dat gezinnen zo close zijn nu iedereen school en werk thuis moet doen. Je ziet het bij de supermarkt bijvoorbeeld. Als pa, ma en de kinderen aankomen voor hun dagelijkse boodschappen en moeder een ontsmet winkelkarretje pakt, 1 persoon per karretje, blijft de vader met het kroost niet wachten, maar pakt ook een winkelkarretje zodat mama de boodschappen niet alleen hoeft te doen. Toen ik dit voor het eerst zag, dacht ik meteen: dit is beter dan een mediator of een relatietherapeut. Het aantal scheidingen zal in ons land door deze crisis flink dalen.

Maar geachte redactie, ik hoop via deze uiteenzetting dat u zult begrijpen dat er deze keer van mij geen bijdrage is voor deze krant. Zodra ik gecontroleerd besmet ben geraakt met het virus zoals de overheid heeft geadviseerd en dit dan ook heb overleefd, kunt u rustig weer een beroep op mij doen. Tot dan wens ik u veel succes, kracht en uiteraard gecontroleerde besmetting.

P.s. Misschien is het ook een idee om sowieso de middenbladen van de krant onbedrukt te laten. U weet waarom.

VRIENDELIJKE GROETEN, KLAAS KASMA

DOE MEE,
DONEER!
WWW.LIWWADDERS.NL

- HUIS AAN HUIS IN DE WIJKEN
 (WISSELEND) WESTEINDE EN IN DE BINNENSTAD VAN LEEUWARDEN EN IN GROU EN BITGUMMERMOLE
- VERSPREIDPUNTEN
 (DIE REGELMATIG WORDEN AANGEVULD; MET STER* MEERDERE MALEN)

CAMMINGHABUREN: JUMBO*, ALBERT HEIJN*, PRIMERA, BAKKER VAN DEN BERG, SLAGER SMIT, RENÉ FISH AND CHIPS, WIJKCENTRUM, GEZONDHEIDSCENTRUM; **VRIJHEIDSWIJK:** JUMBO*, MULTIFUNCTIONEEL CENTRUM; **BILGAARD:** ALBERT HEIJN*, BAKKERIJ VAN DEN BERG, SCHOEN- EN SLEUTELSERVICE BILGAARD, SLAGER SMIT, GROENTEZAAK YNE EN HINKE VAN DER MEULEN; GEZONDHEIDSCENTRUM, CAFÉ BILGAARD, PRIMERA, SNACKBAR DOUBLE FF, CHINEES-RESTAURANT MEI WAH; **WESTEINDE:** POIESZ*, SNACKBAR DE TILLE, KAPPER, ZORGCENTRUM SWETTEHIEM, GEZONDHEIDSPLEIN WESTEINDE; **VALE-RIUS:** VISZAAK DE GEZONDE APOTHEEK*, ELY'S LUNCHROOM, TANKSTATION VALERIUSSTRAAT; **WESTEN:** HOTEL WTC, KAMER VAN KOOPHANDEL, MEUBELZAAK DE TIJD WONEN, EUROHOTEL; **NIJLÂN:** LIDL*, ALDI*, CAFÉ 'T WAP, DALSHIEM FOTOGRAFIE, PIZZERIA ADRIANO; **ALDÂN:** POIESZ*, SNACKBAR DOUBLE FF, APOTHEEK BENU, ZORGCENTRUM ERASMUSHIEM, ZORGCENTRUM ALDLÂNSTATE, TANKSTATION ALDLÂNSDIJK, MEDISCH CENTRUM LEEUWARDEN; **HEECHTERP/SCHIERINGEN:** POIESZ*, SNACKBAR RONDWEG, WIJKCENTRUM; **CAMBUURPLEIN:** JUMBO*, PRIMERA, APOTHEEK BOITEN*; **WINKELCENTRUM LEEUWERIKSTRAAT:** JUMBO*, PRIMERA TROELSTRAWEG, SNACKPOINT DE LEEUWERIK; **BLEEKLAAN E.O.:** POIESZ*, JUMBO*, TRYATER; **VLIET:** SNACKBAR 'T VLIET, SNACKBAR DE CENTRALE, BAKKER TROMP, HALAL SLAGERIJ ATLAS; **ORANJEWIJK:** ALBERT HEIJN*; **ACHTER DE HOVEN:** EETHUIS POTMARGE, WIJKCENTRUM J.H. KNOOPSTRAAT; **TIJNJEDIJK:** ALBERT HEIJN XL* (MIRO), AKO, VISZAAK HOLLANDER, TUINCENTRUM KLAVER, BP TANKSTATION; **WINKELCENTRUM SNEKERTREKWE:** JUMBO*; **SCHRANS:** ALBERT HEIJN*, SLAGERIJ VREDE*, DECO HOME, BIO BIJ JANSSEN, FRIESE SCHRIJFKAMER, GALERIE DOET BOERSMA, SCHOOTSTRA VIS*, FIETSSSTATION 058, TABAKSZAAK PETER VAN DER KAMP*; **ZUIDERBUREN:** JUMBO*; **DE HEMRIK:** RESTAURANT JUPITER, GROOTHANDEL MAKRO, SNACKBAR HEMRIK, FRIESCHE OLIE EN VERFHANDEL, OMROP FRYSLÂN; **DE ZWETTE:** SNACKBAR LORENTZ, DE FABRIEK, GROOTHANDEL SLIGRO, CRYSTALIC, MOTOPORT LEEUWARDEN; **GROTE WIELEN:** RESTAURANT DE GROTE WIELEN

CENTRUM LEEUWARDEN: ORANJE HOTEL*, AKO STATION*, STATIONS-KAPPER*, CAFÉ DE STEE, CAFÉ WAPEN VAN LEEUWARDEN, RESTAURANT DE WALRUS*, RESTAURANT SPINOZA, RESTAURANT DE YSERMAN, CAFÉ ORANJE BIERHUIS, CAFÉ DE TOETER, IERSE PUB PADDY O'RYAN, WIJNBAR SJODDY, EETCAFÉ HET LEVEN, DE WERELD VAN THEE, HOTEL STADHOUDERLIJK HOF, HOTEL 'T ANKER, HOTEL POST PLAZA*, SIGARENZAAK TETMAN DE VRIES, RESTAURANT DE WAAG, LEKTUURHAL OVER DE KELDERS*, RESTAURANT SARAY, RESTAURANT BOSPORUS, RESTAURANT EINDELOOS, RESTAURANT FELLINI, DOPPIO ESPRESSO*, RESTAURANT DE BURGEMEESTER VAN NAEELS, FIRE CAFÉ*, BARREVOETS, URKER VISZAAK, RESTAURANT DE KOPEREN TUIN, CAFÉ DE MARKIES, LUNCHROOM DE BROODTROMMEL, CAFÉ DE BRASS, RESTAURANT BELLEVUE, RESTAURANT DE VLIEGENDE HOLLANDER, BAGELS AND BEANS, BAKKER BART, SPAR, LUNCHROOM SPIEGELAAR, CAFÉ WOUTERS, DE-CAFÉ, EETCAFÉ DIKKE VAN DALE, DE BRASSERIE MARIA LOUISE, CHINEES RESTAURANT KOTA RADJA, EKO PLAZA*, SLIJTERIJ JELLE, CROISSANTERIE VITTORIO, SNACKBAR ELY'S, ALBERT HEIJN*, VAN DER VELDE BOEKEN*, GALERIE DE ROOS VAN TUDOR, GALERIE DE VRIES, FRIESCHE CLUB, NEUSHOORN, KUNSTKADE, RABOBANK ZAAILAND*, BRASSERIE FRIES MUSEUM*, GRAND CAFÉ Z, SCHOUWBURG DE HARMONIE, HISTORISCH CENTRUM LEEUWARDEN, TRESOAR, BIBLIOTHEEK DBIEB*, VVV ACHMEATOREN, STADHUIS, STADSKANTOOR OLDEHOOFSTERKERKHOF, PROVINCIEHUIS*

WIRDUM: SPAR, HOTEL-CAFÉ DUHOUS • **GROU:** ESSO TANKSTATION, HOTEL OOSTERGO, THEEHUIS, VISZAAK, JUMBO*, POIESZ, SNACKBAR TAMARINDE, EETHUIS AMICAAL • **WARTEN:** SKUTHÛS • **WERGEA:** SUPERMARKT ATTENT HANSMA, SLAGER HARMKE ANEMA • **DRONRYP:** IT HOLT • **MENALDUM:** POIESZ • **JELLUM:** RESTAURANT JONKER SIKKE • **WEIDUM:** HOTEL WEIDUMERHOUT • **AKKRUM:** POIESZ, HERBERGH DE CLEEF, BAKKERIJ BOONSTRA • **ROORDAHUIZUM:** DE BLAUWE TENT, SLAGERIJ • **WYTGAARD:** DORPSWINKEL DEELSTRA • **STIENS:** ALBERT HEIJN*, POIESZ*, JUMBO*, EATCORNER PITER JELLES, VISKRAAM, BRUNA, PRIMERA, TENNISVERENIGING • **HURDEGARYP:** ALBERT HEIJN, POIESZ, SLAGER RYPMA, PRIMERA, HOTEL VAN DER VALK, VISKRAAM BINNE VAN DER KOOI • **OENTSJERK:** BAKKER BRAAKSMA • **WYNS:** DE WINZE • **GYTSJERK:** ALBERT HEIJN*, TANKSTATION VAN DEN BELT, POSTKANTOOR

AANGEPASTE VERSPREIDING WEGENS CORONAVIRUS:
 EXTRA KRANTEN BIJ DE SUPERMARKTEN

Prijsvraag

Over de coaster die in het vorige nummer stond schrijft J. Hommenga uit Tytsjerk: ‘De foto van de coaster deed mij herinneren aan de volgende gebeurtenis. Ik hield in de jaren ‘60, ‘70 kantoor aan de Snekertrekweg met uitzicht op de Harlingertrekvaart en de Verlaatsbrug. Aan de Snekertrekweg stond toen de CAF, die zijn grondstoffen hoofdzakelijk per schip kreeg aangevoerd. Meestal waren dit binnenschepen maar een enkele keer lag er ook wel eens een coaster voor de wal. Als de schepen gelost waren, was het gebruikelijk dat deze door de Verlaatsbrug voeren, vervolgens in het daarachter liggende water zwaaiden, en dan weer door de brug via de Harlingertrekvaart de stad uitvoeren. Op zekere dag was het weer zover. Een lege coaster wou ook op deze manier zwaaien. De brug ging open en het schip voer langzaam op de brug af. Maar de harde westenwind werd nog sterker doordat de Tesselschadestraat een tochtgat was en vat kreeg op de hoog op het water liggende boeg. Het remmingswerk voor de brug was voor dergelijke schepen te laag en de boeg ramde het brugwachtershuisje. De brugwachter vloog naar buiten alsof er een zwerm wespen achter hem aanzat. Het heeft lang geduurd voordat het brugwachtershuisje weer in zijn oude stad werd hersteld.’

Ook een mooi verhaal bij de nieuwe foto? Stuur het dan op naar Stadsblad Liwwadders, M.H. Trompstraat 8, 8921 GH Leeuwarden en u maakt kans op een mooi boek over de historie van Leeuwarden.

VAN DER VELDE BOEKEN

Nieuwestad 57-59
 8911 CJ Leeuwarden
 0582132360

www.boekhandelvandervelde.nl

In restaurant DE GROTE WIELEN bent u van harte welkom voor een kopje koffie of thee, een lunch of menu à la carte. We bieden volop keuze in vlees-, vis- en vegetarische gerechten en wisselen onze menukaart naar gelang de seizoenen. Op onze wijnkaart prijken karaktervolle en fleurige wijnen afgestemd op het gerecht en passend bij de gelegenheid.

RESTAURANT DE GROTE WIELEN • TEL. 0511-431777

GROOT TERRAS AAN HET WATER • BINNENBARBECUE • ZALENVERHUUR
 VERHUUR APPARTEMENTEN AAN HET WATER

ORTHODONTIST DANIEL VAN DER MEULEN:

ORTHODONTIE KWAM AAN HET BEGIN VAN DE VORIGE EEUW OP IN AMERIKA. PAS IN DE JAREN VIJFTIG WERDEN IN ONS LAND DE EERSTE PRAKTIJKEN GEOPEND. IN LEEUWARDEN HIELD TANDARTS KEES BOOY, EEN VAN DE GRONDLEGERS VAN DE ORTHODONTIE IN NEDERLAND, VAN 1947 TOT 1980 EEN ZITTINGSDAG IN EEN PRAKTIJK VAN TANDARTS

VAN DER VEEN OP DE NIEUWESTAD. EVERT STEUTEL WAS DE EERSTE ORTHODONTIST IN FRIESLAND MET EEN FULLTIME PRAKTIJK. HIJ BEGON IN 1966 AAN DE DRUIFSTREEK EN VERHUISDE IN 1979, MET ZIJN COLLEGA EN COMPAGNON HENK DE GROOT, NAAR HET VOORMALIGE OBAS-VERZEKERINGSKANTOOR IN DE SCHRANS, DAAR WAAR DE ORTHODONTIEPRAKTIJK LEEUWARDEN NOG ALTIJD IS GEVESTIGD.

Door Andries Veldman

‘Gebit voor gebit maken we de wereld een beetje mooier’

‘Hoe wij omgaan met zorg levert bij mij tal van vraagtekens op.’ Daniël van der Meulen is al vanaf 1990 orthodontist in Leeuwarden. Hij begon in een maatschap met de bekende orthodontisten Steutel en De Groot en bestiert nu al geruime tijd zijn eigen onderneming met twintig personeelsleden aan de Schrans in Leeuwarden. Van der Meulen vertelt graag over de nieuwe behandelingsmethode Invisalign, zijn nieuwe medewerker orthodontist Adriaan Schoeman en over de zorg in het algemeen. Er worden volgens hem op ministerieel niveau onbegrijpelijke beslissingen genomen. ‘Wij zijn als groep electoraal verwaarloosbaar.’

Met het mailen naar bepaalde politici waarvan je zou kunnen verwachten dat die oog hebben voor de zorg, is Van der Meulen voorlopig maar gestopt. ‘Het heeft weinig zin wanneer je mails niet meer worden beantwoord.’ Volgens de Leeuwarder orthodontist bestaat er een onoverbrugbare kloof tussen zijn beroepsgroep en de ambtenaren van het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport. Anders valt het volgens hem niet te verklaren dat er een groot aanbod is van patiënten, maar de aanwas van opgeleide specialisten doelbewust beperkt blijft. ‘Bij de opleiding Tandheelkunde in Groningen melden zich ieder jaar zo’n 250 studenten aan terwijl er maar 45 tot de studie worden toegelaten. Dat vind ik schandalig.’ Bij het ministerie, zegt Van der Meulen, vindt men dat de taak van de tandarts deels wel kan worden overgenomen door mondhygiënist. Een oud rapport, opgesteld door voormalig VVD-staatssecretaris Robin Linschoten, waarin deze beleidswijziging wordt voorgere-

steld wordt nog altijd aangegrepen om dit beleidsvoornemen door te voeren per 1 juli van dit jaar. ‘Ambtenaren denken dan dat de verleende zorg hierdoor goedkoper wordt. Ik waag dat te betwijfelen.’ Ernstiger is dat door mondhygiënist nieuwe taken toe te kennen een grens wordt overschreden. ‘Als je in weefsels snijdt of boort, dan is dit voorbehouden aan een arts die hiervoor is opgeleid, dus als je mondhygiënistes zelfstandig laat boren, overschrijd je die grens.’

‘Een aantal jaren geleden was er het experiment met vrije tarieven in de mondzorg, maar dat experiment was bij voorbaat gedoemd om te mislukken omdat tandheelkunde voor kinderen tot 18 jaar, wat wettelijk 100 procent moet worden vergoed door de zorgverzekeraar, natuurlijk niet geschikt is voor een vrije markt. Toen het experiment voortijdig gestaakt werd, ging dat gepaard met veel negatieve publiciteit. Hierdoor is het vertrouwen in de tandheelkunde geschaad. Mensen met weinig geld durven niet meer naar de tandarts te gaan, en dus komen hun kinderen er

ook niet meer. Tandheelkunde voor kinderen valt echter onder de basisverzekering en kost de ouders dus niks. Nu sturen zorgverzekeraars brieven naar ouders van wie ze zien dat hun kinderen niet naar een tandarts gaan. Die ouders zijn niet meer aanvullend verzekerd tegen tandartskosten en denken dat dit ook geldt voor hun kinderen. Terwijl dat niet zo is. Die kinderen kunnen kosteloos worden behandeld, hun tandartskosten vallen binnen het basispakket.’

‘Het mooie van dit vak is dat je een proces begeleidt. Gebit voor gebit maken we de wereld een beetje mooier. Je bent bij elke patiënt bezig met een vierdimensionale puzzel: naast breedte, lengte en hoogte is de vierde dimensie tijd, met de boeiende factoren groei, ontwikkeling en motivatie. Er komen hier gemotiveerde mensen met een doel voor ogen. Ze willen wat. Ik vind het zonde als mensen gehinderd worden door de stand van hun gebit. Die kan ik helpen door daar wat

De menselijke maat moet de toon aangeven in de zorg

aan te veranderen, dat is mijn motivatie. Mensen blijven heel lang bij hun tandarts, maar onze patiëntengroep ververst zich steeds weer. Ik zie steeds nieuwe mensen en ik zie vooruitgang in het proces. Een gemiddelde behandeling duurt zo’n anderhalf tot twee jaar. Daarnaast geef ik iedere maandag les op het UMCG in Groningen. Het is natuurlijk heel leuk om de kneepjes van het vak aan enthousiaste jonge collega’s door te geven.’

De discussie over esthetiek of gezondheid woedt al sinds het prille begin van de orthodontie in Nederland. Is zo’n recht gebit wat we nodig hebben? ‘Dit vak gaat van het verhelpen van een dubbele schisis (een aangeboren spleet in de bovenlip) tot aan het rechtzetten van een scheef tandje. Een regelmatig gebit ziet er niet alleen beter uit, het functioneert beter en is gemakkelijker schoon te houden.’ Discussies over vergoedingen

Van der Meulen vindt het beleid op het ministerie om meer redenen onbegrijpelijk. ‘Er is een groot tekort aan tandartsen en orthodontisten.’ Het aantal tandartsen dat jaarlijks uit het buitenland komt is even groot als het aantal dat in eigen land wordt opgeleid. Negentien orthodontisten gaan per jaar in Nederland met pensioen, terwijl er landelijk maar tien worden opgeleid. Dat is onbegrijpelijk beleid, zegt Van der Meulen.

door de zorgverzekeraar zijn in dit verband nog altijd actueel. In 1995 werd orthodontie, als luxe, uit het basispakket voor kinderen gehaald. Sindsdien kan er aanvullend voor verzekerd worden. Toen is er wel een lijst gemaakt met afwijkingen die geen luxe waren: een enorme overbeet van 13 mm of meer, een diepe beet tot op het gehemelte, dat soort afwijkingen. Die behandelingen konden dan nog wel vergoed worden uit de basisverzekering. Maar de

preview laten zien van hoe het rechter kan staan. Door een doorzicht kunststof hoesje (aligner) over de tanden te plaatsen en deze regelmatig te wisselen met nieuwe hoesjes, worden de tanden na verloop van tijd, zachtjes en efficiënt in de juiste positie geschoven. Het digitale behandelplan maakt het mogelijk bij aanvang te tonen hoe je glimlach eruit komt te zien.’

Er is geen wachtlijst voor orthodontie in Friesland. ‘In de tijd van Steutel en De Groot was de wachtlijst soms wel vier tot zes jaar. Ik ben blij met ons fijne team van medewerkers en dat we orthodontist Adriaan Schoeman hebben kunnen aantrekken. Ook de vestiging van orthodontist Finema aan de Nieuweweg is een prima ontwikkeling. Echter, hoe we in het algemeen omgaan met zorg blijft een struikelpunt. Hoe bestaat het dat je in Leeuwarden geen huisarts kunt krijgen? En dat terwijl in Groningen honderden jonge mensen worden ‘uitgeleend’ voor de studie medicijnen, jaar in, jaar uit. Ook in de GGZ gebeuren rare dingen. Zo wordt bijvoorbeeld de jeugdzorg-instelling Hoenderloo (bij Apeldoorn) gesloten. De daar opgevangen ernstig autistische jongeren kunnen eigenlijk nergens heen, maar de overkoepelende organisatie wil het fraai gelegen onroerend goed in de bossen verkopen. Als het met aanbesteden van zorg alleen nog om geld draait, eindigt dat soort zorg straks op een industrie-terrein. Dat was toch nooit de bedoeling? De menselijke maat moet de toon aangeven in de zorg.’

Binnen- en buitenzonwering van eigen fabricage

Openingstijden
ma. t/m vr.: 10.00 tot 17.00 uur
zaterdag: 10.00 tot 14.00 uur

"Ze zeggen dat we snel zijn"

Zwettestraat 29B | 8912 AV Leeuwarden | Telefoon: 058 213 2988 | mail@zonweringcorrect.nl

Se make mij de pis niet lauw

Door Andries Veldman

Je hoopt als burger dat al die rampoefeningen niet voor niets zijn geweest. We kennen allemaal de vreselijke foto's uit de krant waarop de slachtoffers, stevast geschminkt door leden van Lotus (volgens de website in 1963 opgericht door het Oranje Kruis; doelstelling is het zorgdragen voor het benodigd aantal competente slachtoffers), hulp wordt geboden. Vroeger had je de BB, de Bescherming Bevolking. Ik zie de hoekwoning in de Gerard Terborghstraat nog voor me waar de leider van de wijk een emailen bordje naast de deur had waarop stond: Blokhoofd. De BB is al lange tijd wegens het ontbreken van rampen opgeheven. Als ik de berichten over het coronavirus in de kranten lees, gaat het er in het echt een heel stuk heftiger aan toe.

Van ons gemeentebestuur heb ik tot nu toe nog niet zoveel gehoord. Ik weet niet of dat geruststellend is, of dat ik mij hierover zorgen moet maken. Ik neem aan de ze er bij de gemeente hun handen vol aan hebben en je zou voorzichtig mogen verwachten dat er in deze provincie een discussie op gang komt over 'hoe nu verder'? Een basisinkomen lijkt mij nu snel in te voeren. In nota's en notities wemelt het vaak van megalomane ambities, het is nu zaak om de hand aan de ploeg te slaan. De vraag blijft: ligt ons lot veilig in handen van blokhoofd FRISO DOUWSTRA?

Bij CDA-wethouder Douwstra heb ik altijd het idee dat hij, zittend achter zijn grote bureau op het stadskantoor iedere keer verschrikt opkijkt van de dossiers die daar neerploffen en dan uitroept: wat hebben we hier weer voor spannends! Waarna de dienstdoende ambtenaar geruststellend en dwingend zegt: niet lezen, gewoon paraferen en op een later tijdstip een lint doorknippen.

Douwstra was onlangs te bewonderen in wat hij zelf noemde de Toer de Boer, om het boerenleven te ontdekken. Inmiddels zal hij van een koude kermis thuisgekomen zijn en heeft hij zich achter de oren

gekrabd over hoe de wereld in korte tijd compleet is veranderd. Toer de Boer was eigenlijk een soort Toer de Friso, waarmee de wethouder zichzelf een pluim op de hoed zette. In de eerste aflevering ging hij op pad met ERICA SCHAPER, de baas van hogeschool NHL/Stenden. Schaper is druk doende de gehavende diploma's van de buitenlandse vestigingen van haar hogeschool te repareren, maar bleek ondanks deze zware taak tijd te kunnen vrijmaken om de wethouder in het zonnetje te zetten. Schaper zou haar instituut meer met de boeren moeten verbinden, was de boodschap van de wethouder. Het was wat sneu voor Douwstra dat de opgetrommelde verslaggeefster een ander heikel punt op het boerenerv van JAN TEADE KOOISTRA noteerde: de onroerende zaak belasting bleek meer dan de helft hoger dan in de buurgemeente. Of de wethouder hier een rol in zou kunnen spelen door dit onrecht goed te maken? Daarop verliet Douwstra in zijn dienstauto met knerpende banden het boerenerv.

Als wethouder Douwstra werkelijk zo begaan is met de boerenstand, dan zou ik hem toch hebben verwacht bij de expertmeeting die onlangs op het provinciehuis werd georganiseerd. Hier vertelde melkveehouder ALBERT STOKMAN uit Koudum onomwonden 'dat de fut' er bij de boeren wel een beetje uit is. Door alle regels van overheden en de strop die hen door de Rabobank om de nek is gelegd, is de lol van het boeren eraf.

Om kennis te vergaren had Douwstra veel eenvoudiger zijn dienstauto in de stal kunnen laten staan om te rade te gaan bij zijn voormalige CDA-fractiegenoot SYMEN TAMMINGA en zijn broer LIEUWE in de wijk Westeinde. Want dit zijn de mannen die je precies kunnen vertellen wat modern boeren inhoudt. De maatschap Tamminga presteerde het zelfs om burge-meester FERD CRONE witheet te krijgen nadat diens directeur stadsontwikkeling JANKE DE BOER hem had verwittigd van een probleem met de maatschap. Wat was het geval? Vanuit het niets plofte er een brief van de advocaat van de Tamminga's op het bureau van Janke de Boer met een megarekening voor een fietspad in de wijk Blitsaerd. Of de gemeente even een klein miljoen wilde dokken voor de wijziging van het bestemmingsplan die het fietspad in het voormalige boerenland van de Tamminga's mogelijk moest maken. Boerenland was in een keer opgewaardeerd tot infrastructuur en dat kost een paar centen. Crone was des duivels en verzoon een list. Omdat boer Symen door zijn raadslidmaatschap tegen de regels in op enigerlei wijze betrokken was bij dit besluit, kon de schade worden beperkt.

Maar dat nam niet weg dat er toch enkele tonnen moesten worden bijgeschreven op de bankrekening van de Tamminga's. Nu weet ook boer Kooistra waarom zijn ozb-rekening zo hoog is. Nee, over modern boeren hoeft je deze mannen in Westeinde niks te vertellen. Maar of blokhoofd Douwstra hier lering uit trekt, daarvoor durf ik mijn handen niet in het vuur te steken.

STORAGE SPOT OP DE HEMRIK

Rollema opende onlangs Storage Spot, opslagruimtes die gehuurd kunnen worden op bedrijventerrein De Hemrik.

Jelle Rollema vertelt: 'Storage Spot is net weer even wat anders dan anders. Wij bieden ruimtes aan in een mooi geoutilleerd pand. Iedere gebruiker kan 24/7 via een pasjes-systeem bij Storage Spot terecht. Goederen kunnen zelfstandig worden overgeslagen in een afgesloten, overdekte ruimte. We hebben er alles aangedaan om het voor de huurders zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Ook met de flexibele huurprijs van de ruimtes spelen we in op het gemak om goederen elders onder te brengen. Vanaf 30 euro per maand zijn de boxen voor iedereen beschikbaar. Mocht er toch nog hulp nodig zijn, dan zijn we uiteraard bereid om de helpende hand te bieden.'

De Rollema's willen een rol spelen bij de maatschappelijke ontwikkelingen zoals milieu en energie. Maar lopen met hun ambitie regelmatig tegen grenzen aan. 'De ambitie om te vergroenen is mooi, maar je verwacht in een ontwikkeld land niet dat vergroening de economie in de weg zit.' Ondernemer Tjalling Rollema keek raar op van de brief die hij van netbeheerder Liander ontving nadat hij bij dit bedrijf aan de bel had getrokken. Wat blijkt? Bedrijvenpark De Hemrik zit aan de maximale capaciteit van leverantie van elektriciteit. 'Liander adviseert om op te houden met ondernemen, anders kan ik dit niet uitleggen. Liander is drukdoende op met oplossingen te komen, maar zij zitten op de korte termijn wel met een tekortschietend netwerk.'

De ambitie van Rollema om 4500 zonnepanelen op zijn nieuwe pand aan de Poolsterweg (het voormalige kaaspakhuis van Frico) te leggen gaat niet lukken. 'Ik mag ze er wel opleggen, maar ze worden niet aangesloten.' Zoon Jelle vult aan: 'Je kunt, als ik het goed begrijp, alleen nog extra capaciteit krijgen wanneer je een lege loods aankoopt en de hoeveelheid stroom die hier werd gebruikt overhevelt naar je nieuwe pand.'

Het grootste deel van het voormalige pakhuis is ingenomen door Huhtamaki, die hier werkt aan een oplossing voor het plastic in de supermarkt. 'Zo'n bedrijf past prima bij onze filosofie. Ze zijn druk bezig een alternatief te ontwikkelen voor de milieubelastende verpakkingen. Hier op de Hemrik werkt men onder meer aan de opstelling van een productielijn waar de alternatieve verpakkingen van de lopende band moeten gaan rollen.'

Ook ingenieursbedrijf Skidworx is gevestigd in het pand aan de Poolsterweg. Winkels zoals meubelzaak Winje Wanje die hun magazijn de deur uit doen en de vrijkomende ruimte benutten voor hun winkel zijn huurder geworden. Rollema: 'Je ziet steeds vaker dat winkels besluiten om hun magazijnen anders te benutten. Ze krijgen hierdoor meer verkoopervlakte en zo'n magazijn buiten de deur is ook gunstig voor de belevering. Steeds meer gemeenten gaan ertoe over om de grote distributiebedrijven buiten de binnenstad te houden en goederen vanuit elektrische wagentjes te verplaatsen vanuit een magazijn op het bedrijventerrein.'

DE VOORSTELLINGEN IN HET KOEPELTHEATER
ZIJN VOORLOPIG AFGELAST

OPVALLEN IN LIWWADDERS? BEL REMCO JAN VELDMAN 06-25223490

REDACTIONEEL

Zoals eerder gezegd, pakken wij zaken waarmee u zit graag op. We zien dat u onze journalistieke activiteiten waardeert en daarom doen wij een beroep op u. Wanneer u deze artikelen van belang vindt, dan nodigen wij u uit om donateur te worden. Uw bijdrage is zeer welkom. U kunt uw bijdrage overmaken op NL06 RABO 0320.2000.51 o.v.v. Liwwadders Journalistieke Producties.

U merkt het wel: Liwwadders is niet zomaar een huis-aan-huisblaadje. Liwwadders is op meer dan 170 plaatsen (supermarkten, kantines, sporthallen, wachtkamers en stamtafels) gratis verkrijgbaar in de gehele gemeente Leeuwarden en ook daarbuiten. Is-ie op, dan wordt er aangevuld. In enkele Leeuwarder wijken en in het dorp Grou wordt Liwwadders af en toe huis aan huis bezorgd. Ook in Akkrum, Gytsjerk, Hurdegaryp, Oentsjerk en Stiens is de krant verkrijgbaar. Nieuw is de verschijning in Beetgumermolen. Daar wordt Liwwadders sinds kort op verzoek huis aan huis bezorgd.

Bent u als ondernemer geïnteresseerd in een bedrijfsreportage? In een mooi verhaal dat gratis wordt doorgeplaatst op onze goedbezochte website?

Neem dan contact met ons op: tel. 058-2133138 of info@liwwadders.nl

Ook in dit nummer treft u enkele artikelen aan die eerder op onze websites www.liwwadders.nl en Dossier Liwwadders verschenen. We vonden ze belangrijk genoeg om ze ook in de papieren krant af te drukken.

Taxi Tonnie

Tot ziens in de taxi!

Bel 06 11 11 21 60

DE VliegBasis Leeuwarden

VIER MINISTERIES LIJKEN ZICH GEEN RAAD TE WETEN MET

Door Gina Kamsma • Beeld Anton Feddema

DE REGELS VOOR DE VliegBasis

De artikelen in Liwwadders van februari en van maart 2020 hebben vele reacties uitgelokt. Vaak al kort nadat de artikelen op de website van Liwwadders verschenen. Liwwadders praat u graag bij. De kern van de eerdere berichtgeving is dat uit onderzoek blijkt dat de Vliegbasis Leeuwarden niet beschikt over een actuele omgevingsvergunning voor alles wat op de grond gebeurt. Bovendien heeft de vliegbasis geen natuurvergunning, die niet alleen de grond maar ook de lucht betreft. De stikstofcrisis maakt het lastig om deze vergunningen te verlenen. Bij het gebruik van brandstof door de straaljagers komt stikstof vrij, een vorm van fijnstof. Dat kan een negatieve invloed hebben op de natuur maar ook op de gezondheid van mensen.

Komst F-35 zou milieuneutraal zijn

De Inspectie voor de Leefomgeving en Transport heeft op 21 februari 2020 gereageerd op het artikel dat Liwwadders in februari 2020 publiceerde over de Vliegbasis Leeuwarden. De inspectie heeft een tijdsplan gemaakt over de gang van zaken rond de omgevingsvergunning van de vliegbasis. Bevestigd wordt wat Liwwadders eerder publiceerde: de vliegbasis heeft geen actuele omgevingsvergunning voor het gehele vliegveld. Om de komst van de F-35 mogelijk te maken zijn er vanaf juli 2018 'kleine' vergunningen verleend.

De inspectie erkent dat er specifiek voor de F-35 nieuwe vergunningen nodig zijn. Voor vijf feitelijke ingrepen, zoals het plaatsen van enkele nieuwe gebouwen, het wijzigen van de grens van de basis en het in verschillende periodes proefdraaien met de F-35. In een deel van deze vergunningen wordt de F-35 echter niet genoemd en moest, tot dit tijdsplan beschikbaar kwam, geraden worden naar wat het doel van de betreffende vergunning is. Deze vergunningen, ook die voor het proefdraaien met de nieuwe gevechtsvliegtuigen, hebben van de inspectie het etiket 'milieuneutraal' gekregen, met andere woorden: er zijn geen negatieve effecten voor het milieu.

Ondanks het feit dat de inspectie op 26 februari 2018 schreef dat een nieuwe 'grote' vergunning nodig is in verband met onaanvaardbare risico's voor het milieu, zijn deze 'kleine' vergunningen verstrekt. De Inspectie is van mening dat

de vergunningen milieu neutraal zijn. Vanaf juli 2018 zouden er bovendien geen indicaties meer zijn dat de afwezigheid van een nieuwe 'grote' vergunning leidt tot veiligheidsrisico's.

Wat is er tussen februari en juli 2018 veranderd? Volgens de inspectie zijn er op de vliegbasis brandstoftanks alsnog gekeurd. De inspectie dwingt dat af bij het Ministerie van Defensie omdat die keuringen al op grond van de 'grote' vergunning uit 2001 nodig zijn. Het aankondigen van het aanspraak maken op dwangsommen door de inspectie bij Defensie leidt ertoe dat de keuringen alsnog plaatsvinden, volgens het tijdsplan. Het niet naleven van de voorschriften uit de vergunning van 2001 door Defensie had de inspectie natuurlijk veel eerder kunnen aanpakken.

WAT NIET IS AANGEVRAAGD, KAN NIET WORDEN VERGUND

Na de laatste brief d.d. 13 augustus 2019 van de eigenaar van het terrein, het Rijksvastgoedbedrijf, vallend onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken, is er niets officieels gebeurd. In die brief wordt aangegeven, dat de stikstofcrisis en de natuurregelgeving het verlenen van een nieuwe omgevingsvergunning voor de complete vliegbasis bemoeilijken. Onderzoek wordt aangekondigd. Op 21 februari 2020 is er nog steeds geen aanvraag ingediend voor een omgevingsvergunning voor de gehele vliegbasis bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Evenmin is een aanvraag gedaan voor een natuurvergunning bij het Ministerie van

Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid. Op 31 oktober 2019 heeft de Minister van LNV de Tweede Kamer nog schriftelijk laten weten dat Defensie de natuurvergunning in het eerste kwartaal van 2020 aanvraagt. Eind maart 2020 is Liwwadders niet gebleken van aanvragen van Defensie of de Rijksvastgoeddienst voor deze twee vergunningen. Wat niet is aangevraagd, kan niet worden vergund. De inspectie kondigt echter niet opnieuw dwangsommen aan, terwijl dat ook mogelijk is bij het ontbreken van een vergunning.

BENT U VAN MENING DAT UW MINISTERIE EEN VOORBEELDROL HEEFT EN ZICH AAN DE WET DIENT TE HOUDEN?**Kamervragen**

Op 17 februari 2020 zijn kamervragen ingediend, gericht aan de Staatssecretaris van Defensie. Tweede Kamer-lid Kerstens

(PvdA) wil weten of de Vliegbasis Leeuwarden wel de juiste vergunningen heeft. De heer Kerstens vraagt daarnaast of het ontbreken van de juiste vergunningen de consequentie heeft dat de vliegbasis niet bouwt en/of uitbreidt. Hij vraagt ook: *Bent u van mening dat uw ministerie een voorbeeldrol heeft en zich aan de wet dient te houden?* De heer Kerstens verwijst naar het artikel in Liwwadders van februari 2020.

Graag had Liwwadders u het inhoudelijke antwoord van Defensie laten weten. Een termijn van drie weken voor een reactie is de regel. De staatssecretaris reageert op 16 maart 2020 echter als volgt: *De beantwoording van de schriftelijke vragen van het lid Kerstens (PvdA) van 17 febr. jl. over de uitbreiding van vliegbasis Leeuwarden vraagt vanwege de benodigde zorgvuldigheid in het beantwoorden van vragen meer tijd dan de gebruikelijke termijn voorschrijft. Ik stuur u de antwoorden zo spoedig mogelijk.*

VIERT DIT JAAR ALWEER ZIJN 10-JARIG JUBILEUM

Klein begonnen maar door passie voor motoren en de trends op het gebied van motoren scherp in de gaten te houden gegroeid tot een bloeiende motorhandel met een divers aanbod. Een bezoekje aan de showroom in Leeuwarden is dan ook zeker de moeite waard.

In de showroom aan de Zwettestraat presenteren we onze zelf ingekochte motoren, de kosten zijn laag. Hierdoor hebben we een fantastische voorraad kwaliteitsmotoren voor een scherpe prijs. Alle motoren worden bij binnenkomst technisch gecontroleerd in onze werkplaats en daar waar nodig voorzien van onderhoud. Ze staan rijklaar in de showroom en worden met garantie afgeleverd. Deze vertrouwde manier

van werken is voor ons prettig maar voor u als motorrijder betekent dit geen onverwachte verrassingen en veel veilige kilometers. Wij snappen als geen ander dat motorrijden leuk moet zijn of u nu recreatief rijdt of voor woon/werk verkeer.

OMDAT DEZE MIJLPAAL NATUURLIJK GEVIERT MAG WORDEN EN WE HET MOTORSEIZOEN GOED WILLEN STARTEN, HEBBEN WE ALVAST ENKELE MOTOREN IN DE AANBIEDING GEDAAN.

Ook nieuwsgierig geworden?

Bekijk ons aanbod op www.motowijma.nl of kom langs in onze showroom aan de Zwettestraat 14 te Leeuwarden.

LEEUWARDEN

Bent u van mening dat uw ministerie zich aan de wet dient te houden?

Deze reactie is wat vreemd, want de inspectie heeft al op 21 februari 2020 bevestigd dat de actuele omgevingsvergunning ontbreekt. Ook staat voor het Rijk vast dat een natuurvergunning nodig is en er niet is afgegeven. Eind maart 2020 zijn er nog geen antwoorden.

Berichten van de vliegbasis aan omwonenden

Liwwadders wordt in kennis gesteld van recente reacties van de Vliegbasis Leeuwarden op klachten van omwonenden over met name stank en lawaai. De vliegbasis stelt over alle benodigde vergunningen te beschikken, die vergunningen niet te overtreden en dat de vliegbasis daarop gecontroleerd wordt door het bevoegd gezag.

Een bevoegd gezag is de inspectie, die in de verleende 'kleine' vergunningen van mening is dat nieuwe activiteiten op de grond in verband met de nieuwe straaljager de F-35 milieuneutraal zijn en dat een

'grote' omgevingsvergunning ontbreekt. Het tweede bevoegd gezag is LNV, dat aandringt op een aanvraag voor een natuurvergunning. Zonder deze vergunning zijn er geen voorschriften, waaraan LNV de vliegbasis kan houden.

Handhavingsverzoek

Op 16 maart 2020 hebben de afdeling Leeuwarden van de landelijke vereniging Milieudefensie en tientallen omwonenden genoeg van de situatie. Ze dienen een handhavingsverzoek in bij de inspectie en bij LNV wegens het ontbreken van de twee vergunningen. Zij vragen om op te treden tegen de vliegbasis en aldus tegen Defensie en het Rijksvastgoedbedrijf. Met dit verzoek gaat een termijn van acht weken lopen, waarbinnen de inspectie en LNV een reactie moeten geven.

Voor het doen van dit verzoek wordt de schrijver van dit stuk benaderd, die ook advocaat is.

HET HANDHAVINGSVERZOEK IS INGEDIEND. IN MEI 2020 WORDEN DAAROP REACTIES VERWACHT VAN DE INSPECTIE EN VAN LNV. DE TWEEDE KAMER WACHT OP ANTWOORD VAN DEFENSIE OP DE KAMERVragen, DIE OOK VOOR DE INDIENERS VAN HET HANDHAVINGSVERZOEK VAN BELANG ZIJN. HET GAAT IN BEIDE GEVALLEN OM HET AL JARENLANG ONTBREKEN VAN TWEE BELANGRIJKE VERGUNNINGEN VOOR DE VLIEGBASIS LEEUWARDEN, DIE BEDOELD ZIJN OM HET MILIEU TE BESCHERMEN.

DEFENSIE HEEFT DE INFORMATIE DIE NODIG IS OM DE EMISSIE VAN STIKSTOF TE BEREKENEN HET ETIKET 'GEHEIM' GEGEVEN

Geen registratie van de uitstoot van stikstof

Onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is er een landelijke database over de uitstoot oftewel emissie van ongeveer 350 stoffen. Waaronder stikstof dat vrijkomt bij het gebruik van brandstof. Deze gegevens zijn onder andere nodig voor een goed milieubeleid van de Nederlandse overheden. De Taakgroep Verkeer en Vervoer houdt de emissiegegevens van onder andere de luchtvaart bij. Liwwadders vernam recentelijk dat de stikstofuitstoot van de vliegtuigen van Defensie niet bekend is bij het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Defensie heeft de informatie die nodig is om de emissie van stikstof te berekenen het etiket 'geheim' gegeven. De

emissiegegevens betreffende stikstof zijn echter cruciaal om te kunnen beoordelen of de natuurvergunning en wellicht ook de omgevingsvergunning kunnen worden verleend. Het op 13 augustus 2019 door het Rijksvastgoedbedrijf aangekondigde onderzoek naar de mogelijkheden om deze twee vergunningen aan te vragen kan op het ontbreken van de stikstof emissiegegevens zijn vastgelopen.

Hoe verder?

Inmiddels wordt duidelijk hoe groot en onzeker de gevolgen van het coronavirus zijn. Over stikstof wordt nog nauwelijks gesproken. De straaljagers van de Vliegbasis Leeuwarden vliegen door. De oefenvluchten zouden ook nu nodig zijn voor het functioneren van de Luchtmacht. Al het werk van Defensie wordt een vitale functie genoemd. Defensie komt in actie in verband met deze ziekte, met name bij het over de grond verplaatsten van patiënten tussen ziekenhuizen.

QUALITYTIMECAMPERS.NL

CAMPER HUREN? NIEUW CAMPERVERHUUR BEDRIJF IN GRONINGEN

'Beleef je vrijheid'

WIJ VAN QUALITY TIME CAMPERS VERHUREN NIET ALLEEN CAMPERS, WE LATEN UW VAKANTIEDROMEN UITKOMEN. ONS BEDRIJF HEEFT EXCLUSIEVE LMC CAMPERS DIE KWALITEIT EN COMFORT UITSTRALEN, ZODAT U MET UW LMC VAN EEN GEWELDIGE VAKANTIE KUNT GENIETEN.

QUALITY TIME
CAMPERS

QUALITY TIME CAMPERVERHUUR B.V.

◦ Johan van Zwedenlaan 9b ◦
◦ 9744 DX Groningen ◦
◦ 050 2110 032 ◦

◦ info@qualitytimecampers.nl ◦

*ZIE WEBSITE VOOR VAKANTIEPERIODE

NIEUW BEZOEK ONZE WEBSITE NIEUW

GEMEENTE LEEUWARDEN

Door Jeroen Bogaard • Foto: Simon van der Woude

Twee studenten analyseerden de financiële positie van de gemeente Leeuwarden. De vraag hoe transparant de gemeente de financiële positie voor het voetlicht brengt, was daarbij onderwerp van aandacht. Het onderzoek van de studenten maakt deel uit van een project van Liwwadders, waarvoor het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek een subsidie beschikbaar stelde. De financieel journalist Jeroen Boogaard gaat in dit artikel in op de resultaten van het werk van de studenten. Eerder publiceerde Liwwadders al diens artikel over de grondexploitatie van Leeuwarden. Het onderzoek leverde ook enkele specifieke vragen op, waarop Liwwadders te zijner tijd nog wil terugkomen (redactie Liwwadders).

Leeuwarden leent er lustig op los en doet geregeld een greep in de reserves. Daardoor is de solvabiliteit structureel verslechterd. Burgers krijgen geen volledig beeld van de financiën.

de externe verslaggeving werd gepresenteerd. Aanleiding is vanzelfsprekend de bijzonder zwakke solvabiliteit van slechts 9% in 2018. Dit is de op een na laagste score onder vergelijkbare Nederlandse gemeenten. Emmen (4,1%) is hekkensluiter.

Dit blijkt uit onderzoek van studenten bedrijfseconomie aan een hbo-instelling in opdracht van Liwwadders. Doel van het onderzoek is om de lokale democratie inzicht te geven in de financiën van de gemeente Leeuwarden. Daarvoor keken de studenten naar de ontwikkeling van de vermogenspositie van de gemeente in de periode 2008-2017 en de wijze waarop dit in

De solvabiliteit is het eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal en geeft een indicatie van de financiële weerbaarheid. Hoewel er geen concrete norm is voor gemeenten, geldt 20% als 'signaleringswaarde'. Met het weerstandsvermogen van de gemeente is het dus slecht gesteld, zo concludeerden we eerder al in een artikel over de grondexploitatie van Leeuwarden. Vreemd

genoeg bagatelliseert de gemeente het nut van deze belangrijke indicator. 'De solvabiliteit is niet relevant voor ons financieel beleid', aldus het jaarverslag. De studenten spraken met meerdere bronnen binnen de gemeente en stellen in hun rapport: '...de gemeente is wel bezig met het in bedwang houden van de schuldpositie, maar dit is niet haar primaire doel'.

Gevolg van de zwakke balans is dat de gemeente erg kwetsbaar is voor tegenvallers. Die kunnen zich bijvoorbeeld voordoen in de grondexploitatie of het sociale domein, zoals jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen. De kosten voor het sociale domein waren in de afgelopen jaren regelmatig hoger dan begroot. In 2016 en 2017 ging het al om een kostenover-

schrijding van in totaal ruim €10 miljoen. Dit kan zich ook in de komende jaren voordoen, wat de reserves en de solvabiliteit mogelijk verder zal aantasten. In hoeverre in gang gezette bezuinigingen soelaas gaan bieden, is zeer onzeker. Een ander gevolg van de wankelende financiële positie is dat de gemeente nauwelijks ruimte heeft om te investeren in bijvoorbeeld de energietransitie.

ADVERTORIAL

RETOUCHEREN OF HERSTELLEN VAN FOTO'S IS EEN VAN ONZE SPECIALITEITEN

'Wij zijn de enigen die een online rijbewijsverlenging mogen verzorgen door een directe verbinding met de Rijksdienst voor het Wegverkeer. Daar hoeft je niet voor naar het Stadskantoor. Super handig nu met de coronamaatregelen.' Martin Hulsinga van Foto Dikken en Hulsinga in de Schrans in Leeuwarden vindt dat je als ondernemer te allen tijde creatief moet zijn. En dat geldt zeker in zijn vak fotografie. 'Inhoudelijk moet je bij het fotograferen letten op licht, compositie, kleur en contrast. En zakelijk probeer je je uit te rekken als het gaat om dienstverlening. Met online pasfotografie op aanvraag hebben we weer een stap gezet.'

De naam Dikken en Hulsinga is een icoon binnen bedrijvig Leeuwarden en omstreken. De zaak is al 50 jaar een begrip en is geworteld in de Schrans. 'We zitten op een prima stek in een straat waar nog altijd volop levendigheid is', vertelt Martin Hulsinga. Vakmanschap, aandacht en humor zijn de kenmerken van Dikken en Hulsinga en dat wordt gewaardeerd door de klanten. Martin Hulsinga: 'Het gaat om de extra stap die je zet voor de klant. Voor ons is het dagelijks werk, maar de 'gewone' fotograaf geven we graag het advies hoe het net even beter kan. Wij staan als professionals klaar voor het mooiste fotowerk en een gedegen advies. Klanten zijn welkom in onze winkel, maar we werken ook aan huis.'

Klanten willen vaak iets te kiezen hebben. Martin Hulsinga: 'Wij maken altijd een serie foto's. Na onze voorselectie versturen we de fotosessie, zodat de klant thuis op zijn computer zelf de beste foto's kan uitzoeken. De digitale ontwikkeling kent tal van prachtige mogelijkheden, maar goede fotografie begint in de basis. Eigenlijk is het een kwestie van goed kijken.'

Wat veel mensen nog niet weten is dat oude foto's gerepareerd, gerestaureerd en geretoucheerd kunnen worden. 'Wat is er leuker dan door de schoenendozen met oude foto's te lopen en herinneringen op te halen? Breng gerust uw oude, beschadigde foto's langs om te laten beoorde-

len. Retoucheren of herstellen van foto's is een van onze specialiteiten. Vaak gaat het om foto's met familieleden uit een ver verleden. Door middel van moderne technieken brengen wij de oude foto's weer tot leven. En wil men, zoals in de Sovjet Unie het geval was, bepaalde personen van de foto laten verwijderen? Geen probleem, dat klusje knappen we voor u op!'

De ene afdruk is de andere niet

De ene afdruk is de andere niet. 'Daar komen veel klanten achter wanneer ze bezig zijn op hun computer. Ons advies: laat uw bijzondere foto's of documenten professioneel afdrukken via onze online bestelsoftware. Het bespaart ergernis en u zult verbaasd zijn van het resultaat. Een andere tip is om bepaalde foto's in te laten lijsten in een deugdelijk frame. U heeft vast nog wel een mooie plek in huis waar juist die foto zou moeten komen te hangen. Wij adviseren graag met uw keuze uit onze collectie lijsten. Modern of klassiek? We hebben een bijzondere collectie.' Dikken en Hulsinga is een allround fotografiebedrijf. 'We worden vaak ingeschakeld door bedrijven om hun bedrijfspand, personeel of bepaalde onderdelen te fotograferen. Het uitlichten is het halve werk. Vergelijk het met

het in de grondverf zetten van een kozijn. Iedereen wil graag de boel aflakken, maar het schuren en plamuren vormt het fundament. Dat is met fotografie niet anders. Het maken van groeps- en familieportretten is een van onze favoriete werkzaamheden. Het is een uitdaging om een groep op een mooie locatie op de foto te zetten. Het zijn vaak portretten met eeuwigheidswaarde.'

MET RUG TEGEN DE MUUR

Plundering reserves

Hoe heeft het zover kunnen komen? De studenten hebben alleen gekeken naar de passivazijde van de balans, ofwel het eigen vermogen en vreemd vermogen. Allereerst het eigen vermogen. Dat is ruimschoots gehalveerd van €95 miljoen in 2008 naar €43 miljoen in 2017. Hiervoor zijn meerdere oorzaken. Zo is de algemene reserve gedaald naar slechts €9,1 miljoen, tegen nog €17,5 miljoen in 2008 en €30,3 miljoen in 2009. Dit is voor gemeenten de belangrijkste buffer voor het opvangen van algemene financiële risico's en tegenvallers. De omvang van de algemene reserve wordt vooral bepaald door het gemeentelijke resultaat (saldo baten en lasten). Als verklaring voor de stevige daling wijzen de studenten in de eerste plaats op de negatieve begrotingsresultaten in de betreffende periode. Daarnaast speelt het grondbedrijf een grote rol. Er zijn minder inkomsten uit de grondexploitatie, terwijl er ook is afgeboekt op gronden.

Verder is de decentralisatie van belang. Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van taken binnen het sociaal domein. Deze taken zijn grotendeels overgenomen van de rijksoverheid. Dat jaar besloot de gemeente een reserve sociaal domein te vormen om onverwachte tekorten op te vangen. Vanuit de algemene reserve is bijna €13 mln naar deze pot gevloeid. Door de al eerder genoemde kostenoverschrijdingen zat er eind 2017 nog slechts €4,6 mln in de reserve sociaal domein. Logischerwijs zal de reserve opnieuw moeten worden aangevuld, gezien de structurele tekorten bij de Jeugdwet en Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Dat betekent dat stortingen in de algemene reserve noodzakelijk zijn, omdat de gemeente Leeuwarden hier een minimum hanteert van 10 miljoen. Met dit drempelbedrag is van een robuuste algemene reserve overigens geen sprake.

Wat ook opvalt, is dat er bijna €13 miljoen is onttrokken aan de algemene reserve voor aanvulling van de bestemmingsreserve SIOF. Dit is een strategisch investerings- en ontwikkelingsfonds, waarmee de gemeente bijvoorbeeld de faculteit in Leeuwarden van Rijksuniversiteit Groningen financiert. De studenten merken op dat de onttrekkingen niet nader zijn gespecificeerd in de jaarrekening. Ook een motivatie ontbreekt. Voorts zijn er in de loop der jaren diverse kleinere bedragen uit de algemene reserve gehaald. In 2017 ging het echter om een groot bedrag van €15,4 miljoen, dat in de jaarrekening niet is onderbouwd. Navraag bij

de gemeente leert dat het ging om onverwachte incidentele kosten. Een specificatie zou hier op zijn plaats zijn.

Geen investeringsbudget

Ondanks de stortingen is SIOF een van de drie grote bestemmingsreserves die in de onderzochte periode flink zijn gedaald. Heel vreemd is dat niet. Bij het opstarten van de reserve is aangegeven dat deze pot op den duur niet meer aanwezig zal zijn en dus zal aflopen. Er is in de loop der jaren vanuit deze reserve geld gevloeid naar de financiering van de Culturele Hoofdstad 2018 en diverse infrastructurele projecten, waaronder de fietstunnel Oostergoplein. Eind 2019 zal deze reserve nagenoeg de bodem

naar het nulpunt, zo geven de studenten aan.

Dieper in de schulden

Terwijl het eigen vermogen is gehalveerd, is het vreemd vermogen flink gestegen. Stond er eind 2008 nog slechts €212 miljoen aan rentedragende schuld op de balans van de gemeente, eind 2017 was dat €524 miljoen. Het gaat vooral om langlopende leningen (€450 miljoen) met een looptijd van meer dan een jaar. In 2010 had deze post nog een omvang van €258 miljoen. 'In de jaarrekening blijft zwaar onderbelicht waarom de leningen afgesloten worden en zelfs in de specificatie van de langlopende schulden valt niet af te lezen waaruit deze post

miljoen. De gemeente wijst hier expliciet naar de ontwikkelingen binnen het sociaal domein. Het valt de studenten op dat de gemeente vanaf 2015 in de jaarrekening geen toelichting meer geeft op de bedragen van de overlopende passiva. In de jaren daarvoor werd nog aangegeven uit welke kleinere posten deze positie bestaat. Bijzonder dat de gemeente minder transparant wordt wanneer de overlopende passiva fors stijgen.

Hier komen we bij een belangrijke constatering uit het onderzoeksrapport. Want volgens de studenten is het financieel beleid van de gemeente niet altijd inzichtelijk voor de burgers. Deels komt dit doordat de ge-

van de balans zou wat dat betreft een goede vervolgpdracht voor studenten kunnen zijn.

Conclusie

Leeuwarden staat er in financieel opzicht uitermate zwak voor. De solvabiliteit loopt structureel terug door een uitholling van de reserves en hoge oplopende schulden. Het weerstandsvermogen in de vorm van de algemene reserve is in 2017 tot onder de interne minimumgrens gezakt. Met de onheilspellende schuldevolutie is een hypotheek op de toekomst genomen, want de schulden moeten ooit worden terugbetaald. Bovendien brengt de schuldenberg een renterisico met zich mee. Mocht de rente ooit weer gaan stijgen, dan zullen de rentebetalingen (en aflossingen) een groot beslag leggen op het bedrijfsresultaat van de gemeente. Gevolg: minder ruimte voor noodzakelijke uitgaven aan publieke voorzieningen en zeer waarschijnlijk verdere bezuinigingen op het sociale domein. Voor burgers is het daarom belangrijk inzicht te hebben in de financiële huishouding van de gemeente, maar Leeuwarden laat hier steken vallen. De transparantie laat te wensen over. Er is dus werk aan de winkel voor het gemeentebestuur.

De bezuinigingen die na aantreden van een nieuw college in 2018 in gang zijn gezet zijn omringd met onzekerheden. De problematiek rond de WMO leidde al tot de val van een wethouder. De bezuinigingsprogramma's bieden nog weinig perspectief voor de weg omhoog. Mogelijk is daarvoor eerst een meer structurele analyse van de economische en financiële positie van Leeuwarden nodig.

Specificaties van kortlopende schulden ontbreken

hebben bereikt. Voor nieuwe grote strategische investeringen is dus geen geld aanwezig, of de gemeente moet kans zien om het SIOF-potje weer aan te vullen. Door financiële trucs (omgekeerde balanssanering) uit te halen is de reserve in het verleden versterkt, maar dit is op de lange termijn geen oplossing.

Een andere bestemmingsreserve die duidelijk is teruggelopen is de grondexploitatie. Deze pot is bedoeld om de risico's van de grondexploitatie op te vangen. Na de stevige recessie in 2008-2009 zijn de grondprijzen stevig gedaald en moest de gemeente haar verlies nemen. De derde grote bestemmingsreserve met een forse daling is de ISV 3. Dit Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing is bedoeld om de leefomgeving in achterstandswijken te verbeteren. Hier krijgt de gemeente geld voor van de Rijksoverheid. Deze reserve heeft zijn bestemming gehad en is daardoor eind 2017 teruggelopen

precies bestaat', aldus de studenten. Onder de specificatie in de jaarverslagen staat alleen dat de leningen zijn afgesloten om binnen de kasgeldlimiet te blijven en vanwege de gunstige rentestand. Bovendien geeft de gemeente aan dat de schuldpositie toeneemt om investeringen mogelijk te maken. Maar om welke investeringen het gaat, is voor de studenten niet duidelijk na analyse van de jaarrekeningen. Zij signaleren ook dat de langlopende schulden vooral in 2015 en 2016 fors zijn gestegen. Voor de gemeente ging de decentralisatie in 2015 gepaard met een vergroting van het takenpakket. Omdat de gemeente in de jaarverslagen geen reden geeft voor het aangaan van grote leningen in deze jaren is er echter geen direct verband te leggen met de decentralisatie.

Wat wél duidelijk is toe te schrijven aan de decentralisatie is de positie van de nog te betalen bedragen, die in 2015 is gestegen van €17 miljoen naar €116

meente zich moet houden aan de regels van de BBV-commissie en dus niet de vrije hand heeft bij het opstellen van de jaarrekening en begroting. Niettemin kan de gemeente transparanter zijn over de balans en de verlies- en winstrekening. Zo wordt er met posten geschoven. Vanaf 2015 staan de crediteuren bijvoorbeeld niet meer apart vermeld op de balans, maar zijn deze onder een andere schuldenpost verantwoord. Ook ontbreekt er vaak een nadere toelichting op de diverse posten. 'Vooral vanaf 2015 ontbreken er erg veel specificaties van kortlopende schulden', zo staat in het onderzoeksrapport. Hierdoor krijgt de buitenwacht geen inzicht in deze schuldpositie. Zoals eerder opgemerkt is de gemeente ook niet transparant over de bestemming van de langlopende schulden. Normaliter gaan gemeenten langlopende financiering aan voor het aanschaffen van grond of andere bezittingen. Een analyse van de activazijde

NIKS LEKKERDER DAN LAMSBOUT IN TOMATENSAUS

Er is eigenlijk niks lekkerder dan lamsbout in tomatensaus. We moeten goed voor onszelf zorgen en daarbij is goede voeding onmisbaar. Daar hoeft je geen dokter voor te zijn. Gelukkig hebben we het mooiste Texelse lamsvlees in huis. Wat is er nou fijner dan een heerlijk bereide stoofpot? Oké, de lamsbout in tomatensaus is ook lekker, maar de stoofpot doet hier niet voor onder. En heeft u onze lamsburgers al geproefd? Ze liggen klaar voor de bespottelijk lage prijs van 1,50 euro per stuk. Ons mooie Skranshúske waarover ik het de vorige keer had, is wegens de crisis gesloten, maar in de winkel kunt u terecht voor de mooiste slagersproducten. De rode vakken voor de vitrine geven aan waar er nog plek is om uw bestelling van het Texels lam – vanaf 7,99 euro per kilo – te plaatsen.'

MEINO SWART INTERNATIONALE SLAGERIJ VREDE IN DE SCHRANS IN LEEUWARDEN

HEROPVOERING NIEUWESTAD

De tijd staat niet stil en wat geweest is komt nooit meer terug. Het kan gewoon niet, dat is bekend, maar soms zou je best eens willen ingrijpen. Niet een beetje, maar tot in detail. Met heel veel geld en energie zou het moeten kunnen om de Nieuwestad en de belangrijke winkelstraten daaromheen helemaal terug te bouwen naar het beeld van de late jaren vijftig, vroege jaren zestig. Dat zal nog niet meevallen. Zo heb je de Achmeatoren en het nieuwe Provinsjehûs, die overal bovenuit steken, maar daar gooien we dan wel een doek overheen. De rest moet te doen zijn.

Via crowdfunding, we leven nu wel in de eenentwintigste eeuw, gaan we de benodigde miljoenen binnenslepen, want subsidie zullen we er wel niet voor krijgen. En dan kan het beginnen, het zoeken van de architecten, de bouwvakkers en de acteurs, want alles moet kloppen. In Ivoorkust hebben ze het Vaticaan nagebouwd, in Japan stukken van Amsterdam, dus geen gemor dat zoiets onmogelijk is. En daarna gaan we met elkaar lekker jaren zestigje spelen.

Door André Keikes • Foto Harrie Muis

VAN FRANS NAA

Maar dynamisch was de binnenstad beslist. De jaren vijftig en zestig vormden de overgang van het laat negentiende-eeuwse gevoel van gezochte allure, deftigheid, maar ook frivoliteit en Fransheid naar de jaren zeventig en tachtig toen we voor efficiënt en 'makkelijk schoon te houden' kozen, maar als personen juist steeds informelere Amerikaantjes begonnen te worden. Een ontwikkeling die bijna voltooid lijkt als je ons nu ziet met sneakers, petjes, bizar groot opgezette bedrijventerreinen, als real cops verklede agenten met handboeien en wapens, security-diensten die de indruk wekken dat de maffia in de Ossekop huist, uitrukkende hulpdiensten die geluiden maken of Liwwadden downtown Chicago is. En dan die fourwheeldrives, zonder welke je, zo lijkt het wel, nergens komt in de platte polder.

Dat afscheid van het ietwat Franse, het Parijse, lijkt essentieel voor de ommekeer vanaf die jaren. Strak en zakelijk Amerika werd steeds meer het voorbeeld. De nieuwe tijd gaf Nederlandse binnensteden vanaf eind jaren zestig een steeds nonchalanter en ook onverzorgder aanzien. De puien

van vriendelijke oude monumenten moesten zich gaan voordoen als nieuwbouw – wég prachtige inloop-portieken –, de charmante zonnenschermen en markiezen werden ingeruild voor de veel killergogende luxaflex jaloezieën, ne-on maakte dus grotendeels plaats voor zakelijke lichtbakken met tl-buizen, het autoverkeer rukte op en de mensen vonden een spij-

kerbroek ook wel best. Coiffeurs werden hairdressers, La Maison du Pantalon werd een jeanscentre en een hoeden- of luxe handschoenen drager werd steeds meer een aanstellerige kwibus, terwijl Witteveen in het Naauw zelfs jarenlang als handschoenenspecialist kon bestaan. Handschoenen kocht je voor jaren, zoals dat ook gold voor kwaliteitsparaplu's.

De versierselen verdwenen, kun je zeggen, de krullen, de mantels, japonnen en pantalons, de zachte sfeerverlichting, kroonluchters, heel veel wat lang 'het goede leven' had vertegenwoor-

digd. De nieuwe mens, die om ondoordringelijke redenen het onttoveren tot levensdoel heeft gekozen, kwam steeds meer uit in een kale laboratoriummaatschappij. De economisering,

Ook Jan Six weet wie Jelle Groen is

Door André Keikes

Meesterboekbinder Jelle Groen is een topper in zijn vak en dat wordt door belangrijke opdrachtgevers in het hele land steeds meer onderkend. Maar in de eerste plaats blijft Groen een Leeuwarder, al woont hij tegenwoordig dan in Lelystad. Hij leest de twee Friese kranten, ook Liwwadders, en praat Liwwadders met zijn grijze roodstaartpapegaai ('Hé juh, must es kieke!'). Bovendien loopt of fietst hij vaak en graag door sien stadsje. Zijn witte vouwfiets staat gewoon in de stalling aan de Stationsweg.

Jelle Groen is boekbinder en -restaurateur en tot die categorie kunnen vandaag de dag nog maar weinigen zich rekenen. Hij behoort zelfs tot de besten van zijn ambacht. De mede door Geert Mak zo bekend geworden Amsterdamse patriciërsfamilie Jan Six behoort tot zijn opdrachtgevers. Net als het fameuze antiquariaat Kok in de hoofdstedelijke Oude Hoogstraat. Boeken, dozen, enkelvoudige en meervoudige foedralen, leporello's, in linnen gebonden, genaaid, geprägd, gemarmerd, voorzien van goud op snee, kapitaalbandjes, wat al niet, Groen werkt alles af tot op een halve millimeter nauwkeurig, zodat alles past, maar toch kan schuiven. Tenminste als dat de bedoeling is.

Overall in Nederland heeft Groen zijn klanten, waaronder musea en archieven, maar ook zijn adresjes voor bijzondere materialen. Lint met pompeblēden bijvoorbeeld haalt hij gewoon op de vrijdagmarkt op het Zaailand, want die vind je nergens van zo goede kwaliteit als hier, weet hij.

Jelle Groen groeide op in de Jacob Binkesstraat en ging, niet ver daar vandaan, naar de toenmalige Menno van Coehoorn-school, waar hij onder meer les had van de geliefde artistieke meester Jan Wageenaar uit Hallum. Je kunt natuurlijk nooit nagaan wanneer een kunstzinnige vonk is overgesprongen, maar wie weet was het in die tijd dat zijn belangstelling voor fraaie boeken en decoraties begon. Later volgde Groen verschillende grafische opleidingen, onder meer de grafische HTS in Utrecht en het GOC in Zwolle, die hem in de loop van de tijd steeds meer kennis opleverden over het vak dat, mede door de verregaande digitalisering, zo sterk ging veranderen. Was het nog maar enkele decennia geleden zelfs al knap lastig om op een acceptabele manier kleuren te drukken, vandaag de dag is vrijwel niets meer onmogelijk. En wie had in de jaren zestig of zeventig van de vorige eeuw kunnen voorspellen dat digitale media zo veel drukwerk compleet overbodig zou maken.

Maar aloude grafische technieken, die hun waarde in de loop van de jaren heb-

ben bewezen, blijven fascineren. Daarbij komt het aan op ambachtelijke kennis en vakmanschap, en daarover beschikt Jelle Groen. De Amsterdamse patriciërsfamilie Jan Six, door de eeuwen heen kunsthandelaren en -verzamelaars, nog niet zo lang geleden in het nieuws door aankoop van

een onbekende Rembrandt, resideert al eeuwen in een monumentaal pand aan de Amstel. Hun bezit aan kunst en boeken is ongekend, maar behoeft natuurlijk ook onderhoud. Jan Six zag al snel dat de Leeuwarder uit Lelystad over uitzonderlijke kwaliteiten beschikt. Hij is dan ook een

ANDRÉ KEIKES (1957)

is journalist, illustrator en beeldend kunstenaar. Hij bracht zijn vroege jeugd door aan de Nieuwestad in Leeuwarden, met opgang aan de Oude Lombardsteeg, boven de vroegere schoenwinkel van Hoogenbosch (later Dolcis en nu een deel van Van Haren). Hij werkte 35 jaar als redacteur van de Leeuwarder Courant. André's vader, H(enny) W. Keikes (1926-1985) werkte veertig jaar voor de Leeuwarder Courant, waarvan lange tijd als chef van de stadsredactie. In André's beleving als kind kende zijn vader vrijwel iedereen in Leeuwarden, getuige de talloze mensen die hij groette op straat. Hij schreef vanaf 1960 tot

medio 1972 onder de rubriekstitel 'Och heden ja!' wekelijks zijn destijds zeer geliefde krantenartikelen over oud-Leeuwarden, die later ook succesvol waren in boekvorm. Hij publiceerde verder boeken over de jeugd van Margaretha Geertruida Zelle (Mata Hari), de geschiedenis van De Harmonie en het Diaconessenhuis. Deze verhalen schreef André onder meer op basis van zijn eigen herinneringen aan die tijd, met 'Och Heden Ja' in het achterhoofd. Het manuscript lag geruime tijd in een la, nadat André's tweelingbroer Saco, met wie hij samen opgroeide in de beschreven periode, in 2011 plotseling overleed.

AMERIKAANS

waar Jesse Klaver van GroenLinks niet als eerste over is begonnen, kreeg ons allemaal in zijn greep. Wat niet nuttig en winstgevend is, kan wel weg. Zo simpel zijn we geworden. Dan is het ook niet

krullen, mantels, japonnen, pantalons, kroonluchters, krullerige poedels

vreemd dat we ons verweesd zijn gaan voelen. Waar zijn de snuisterijen gebleven, de ontspannen praatjes op een voorjaarsbankje, de unieke stadstypes, de levende schaduwen als de zon laag stond op een mooie achternamiddag, de krullerige poedels en keeshonden, de muzikant met accordeon en ook de bloemenstalletjes.

Op vrijdag kwam alles samen tijdens de waren- en veemarkt, allebei in de binnenstad. De veemarkt op de Oude Veemarkt bij het station en de warenmarkt op het Zaailand. Café's vol, hotels vol, winkels vol. De droom van elke winkelier en cafébaas. En

dat elke week weer. Maar, oh jee, in 1963 kreeg de veemarkt een nieuw onderkomen in de functionalistische Frieslandhal, die geopend werd met de ambitieuze Frisianatentoonstelling, een soort Wereldtentoonstellingsconcept, maar dan alleen voor de wereld die Friesland heet. Wel met de kanttekening dat de Frisiana slechts zes dagen duurde, maar wat een impact! In die kleine week stroomden toch maar mooi een kleine kwart miljoen betalende bezoekers naar de nieuwe gebouwen. Met bussen en treinen werden de nieuwsgierigen aangevoerd. Het gevoel van 'meetellen' in

het land, dat in die periode heel zwaar telde, kreeg daarmee een flinke oppepper.

Enkele jaren later verhuisden ook de wiebelende vrachtwagentjes van het bodeterrein bij de Oudehove naar de ruime omgeving bij de nieuwe hal. Dat moest ook wel, want de nieuwe tijd kwam met de veel grotere trucks met opleggers, die bovendien andere taken kregen. Kleine spullen gingen mensen steeds vaker zelf per auto vervoeren, waardoor de regelmatige ritten op andere Friese kernen onrendabel werden. Alleen voor de echt grote zaken bleven ze nog een tijdje in beeld.

Het vervoeren van gekochte waren blijkt steeds opnieuw de achilleshiel van het centrum. We hadden het al over het dagelijkse gesjouw, de rol van bezorging aan huis, de aantrekkingskracht van winkelcentra buiten de binnenstad, waar je je auto voor de deur kunt zetten. Nu is De Centrale een zware concurrent van het centrum, terwijl een vergelijkbaar winkelgebied in Groningen tegen het centrum is aangeplakt. Zo ondervang je adequaat de tweedeling. Hadden we dat hier ook maar gedaan. Misschien moet je nu denken aan gratis pendelbootjes over het Nieuwe Kanaal, maar die moeten er dan wel stijlvol uitzien en onder de bruggen door kunnen. De auto bij De Centrale parkeren, shoppen, en dan een kort boottochtje naar de oude stad en daar ook nog eens winkelen, maar anders. Geen gesjouw, want de boot vaart wel en het is nog leuk ook.

Hé juh, must es kieke!

van de weinigen die zich mag buigen over de restauratie van kapitale boekwerken uit de collectie van de familie.

Niet ver daar vandaan, in een van de oudste delen van Amsterdam, is in de Oude Hoogstraat al tientallen jaren het antiquariaat Kok gevestigd. Ook een plek waar uitzonderlijke boekwerken te vinden zijn. Dat zie je als boekminnende passant niet meteen terug in het voormalige warenhuis, waar de meeste klanten al opgetogen zijn over het prachtige aanbod in het modern antiquariaat, maar er zijn ruimtes in het gebouw waar gewone stervelingen niet mogen komen. Daar krijgen per privé-jet naar Schiphol gevlogen steenrijke Arabieren uitleg over uiterst zeldzame of zelfs unieke boeken, atlanten, folianten, kunstenaarsboeken of andere bibliotheek uitgaven. Maar omdat niet alles wat bij Kok binnenkomt, de tand des tijds schadevrij heeft doorstaan, is het vaak nodig om zo'n prachtwerk met de grootste zorgvuldigheid te restaureren. Bij Kok weten ze dat dat werk bij Groen in goede handen is. In de afgelopen jaren restaureerde hij al talloze banden om ze voor het nageslacht te bewaren.

Jelle Groen voelt die verantwoordelijkheid ook in andere gevallen. Voor dagblad Trouw maakte hij in linnen gebonden foedraalen met unieke drukken, die een eerbetoon vormen aan de in de Tweede Wereldoorlog gevallen drukkers van deze

krant, die verspreid werd vanuit drukkerij Van der Weij aan de Schrans 91 in Leeuwarden. De ambachtelijk in linnen gebonden objecten van Groen staan nu in vitrines die behoren tot het kleine bedrijfsmuseum van Trouw.

Maar ook zonder opdracht van derden, ontwerpt Groen geregeld minutieus uitgevoerde herinneringsboeken en -objecten, onder meer ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Surinaamse Decembermoorden en de slachtoffers van 'Het bloedbad van München', waarbij in 1972 elf atleten en officials van de Israëlische Olympische ploeg door leden van de Palestijnse terreurbeweging Zwarte September werden gegijzeld en vermoord. De in linnen gebonden dozen zijn alle elf voorzien van kiezels, zoals Joden die als teken van verbondenheid achterlaten op de graven van hun dierbare overledenen.

Uiteraard blijft ook Leeuwarden hem bezighouden. Hij stelde bijvoorbeeld zestien stijlvolle leporello's samen, die honderden foto's bevatten van Leeuwarden in de negentiende eeuw. In het Amsterdams Stadsarchief vond Jelle Groen tien fraaie, geposeerde foto's van Margaretha Zelle (Mata Hari), gemaakt in het luxueuze fotoportret-atelier van Jacob Merkelbach, dat jarenlang gevestigd was in de ruimtes aan de Dam, die nu gebruikt worden door het wassenbeeldenmuseum van Madame

JUBILEUM OF EVENEMENT?
INFORMEER NAAR DE MOGELIJKHEDEN VAN EEN
(HISTORISCHE)REPORTAGE IN HET GOED GELEZEN
STADSBLAD LIWWADDERS
INFORMATIE VIA [INFO@LIWWADDERS.NL](mailto:info@liwwadders.nl) OF 058-2133138

TACO MUNDO
Mexican Delivery

NUEVO!
PROBEER NU
QUESADILLA
SPICY GRILLED CHICKEN
5.25

Bestel op **TacoMundo.com**
Taco Mundo Leeuwarden, Tuinen 43

Tussaud. Hij liet er grote afdrukken van maken en verwerkte ook die in luxueuze, in linnen gebonden dozen. Daarnaast bracht hij enkele tientallen bekende Mata Hari-foto's samen op vijf leporello's, die bewaard worden in een luxe, oudroze

foedraal, met bovenop een miniatuur van het Mata Hari-plastiek van de Kelders. Natuurlijk zou Jelle Groen graag nog eens een telefoontje uit Leeuwarden krijgen met het aanbod om zijn werk hier eens te komen exposeren.

EEN ONTPLOFFING TE WIRDUM IN 1943

Door Aly van der Mark • FOTO: GEERTRUIDA VAN DER MARK

Geertruida van der Mark
(collectie fam. Van der Mark)

Mijn vaders jongste zuster Geertruida is geboren in 1925, ze heeft diverse malen over de oorlog in haar dagboek geschreven, ook over een Engels vliegtuig, dat op 21 januari 1943 is neergestort op de spoorlijn bij Wirdum.

Het was een van de bijna 6000 vliegtuigen die in de oorlog zijn verongelukt. Het vliegtuig was een Wellington en de bemanning bestond uit 6 personen. Vijf bemanningsleden hebben het overleefd, de tweede piloot, William Robert Fisher is omgekomen.

De neergestorte Wellington (collectie Wirdum Wellington Society)

De Wellington was om half vijf in de middag van 21 januari 1943 gestart vanaf zijn basis Leconfield in Yorkshire, Engeland, voor een vlucht naar het zeegebied even voor Terschelling, waar twee zeemijnen van een nieuw type moesten worden afgeworpen. Het was mistig. Omdat ze bang waren dat ze gezien werden door de Duitse radar, vlogen ze op enkele tientallen meters hoogte, maar vlak bij het eiland gingen ze even wat hoger vliegen om zich te oriënteren en toen werden ze beschoten door het Duitse luchtdoelgeschut: Ze hoorden een explosie, de stuurboordmotor begaf het en uit gaten in de stuurboordvleugel stroomde benzine uit

de tanks. Het werd steeds moeilijker om hoogte te houden en ze wisten ook geen richting meer. De mist werd even wat dunner en toen zagen ze land. De bemanning vloog naar het zuiden, bij Wieuwerd botste het toestel tegen een telefoonpaal, de piloot George Emerson slaagde er nog in het toestel in de lucht te houden, maar vlak bij Wirdum kwamen ze met een klap op de grond waarbij de tweede piloot William Robert Fisher omkwam en de andere vijf bemanningsleden gewond werden.

Fisher ligt in Wirdum begraven en er is zelfs een Wirdum Wellington Society. De nabestaanden van de vliegers hebben nog steeds contact met het dorp. Twee

straten in het dorp herinneren aan deze crash: de W.R. Fisherstrjitte en de George Emersonstrjitte en in café Duhoux is een vitrine ingericht met herinneringen aan het ongeluk. De bemanningsleden hebben niet geprobeerd te vluchten, want ze wilden de mensen van het verzet niet in moeilijkheden brengen, ze werden dan ook gevangen genomen door de Duitsers.

De zeemijnen van de Wellington waren nog intact, daarom moest het halve dorp de volgende dag worden ontruimd omdat ze tot ontploffing werden gebracht.

Geertruida beschrijft het uitgebreid in haar dagboek, een paar fragmenten:

'De mijnen laten ze vandaag springen. Het bed opgemaakt, de schilderijen van de wand, het boekenkastje leeg. Alles werd op de vloer gelegd. De stoelen plat op de grond. Het zou raar gaan was er voorspeld. Toen ik beneden kwam was mem ook al bezig. De kasten moesten leeggehaald. Daar kwamen de polities ook al aan. Zij brachten de boodschap dat de mijnen tussen elf en twaalf uur werden onschadelijk gemaakt. De hele politiemacht uit Huizum was vertegenwoordigd. De deuren en vensters moesten open vanwege de luchtdruk. Deze luchtdruk is zo sterk, dat als een mens zich er te dicht bij geeft, de longen wel konden springen. De mensen moesten naar de andere kant van het dorp. Vrouw Dolsma nam haar jurken mee en even later haalde haar zoon ook nog haar ondergoed. Als het huis toch plat ging, had ze tenminste haar kleren nog'.

Hotel -Eetcafe
Duhoux *sinds 1916*

- BRUILOFTEN • VERGADERINGEN
- CURSUSSEN

GREATER BUORREN 4-8 • 9088 AE WIRDUM (FRIESLAND)
TEL: +31 (0)58 255 15 13 • EMAIL: INFO@HOTEL-DUHOX.NL

Fallen yn 'e striid foar ús frijdom'

BRONNEN: HET DAGBOEK VAN GEERTRUIDA VAN DER MARK, HET DORPSARCHIEF VAN WURDUM EN 'DE TIKI' SAMENGESTELD DOOR LUIT VAN KAMPEN, 2006 EIGEN BEHEER.

De vitrine met oorlogsmateriaal in Hotel-Café Duhoux

Het graf van Robert William Fisher in Wirdum

De mijnen zouden dus om 11 uur tot ontploffing worden gebracht, maar het gebeurde pas na enen: 'Eindelijk hoorden we een knal, een blauwzwarte rookzuil steeg omhoog'. Toen er drie vuurpijlen de lucht in werden geschoten, wisten de dorpelingen dat ze terug naar hun huis mochten.

'Overall waar we langs kwamen waren ruiten gesprongen. Sommige vensterramen waren er geheel uitgegukt. De dakpannen misten gedeeltelijk van de huizen. Ook ons huis had er erg van gehad. Vier ruiten gesprongen en een scherf was door heit zijn dakraam geslingerd. Het dak van het atelier was een gat ingedrukt. Een kookpan, die plat op de grond stond was geheel ovaal gebogen. De slager had net tevoren soepbeentjes gebracht, die had ik in een pannetje gedaan met een deksel er op. Het was naar buiten geslingerd. Alles lag buiten op straat. Tot 6 uur hebben we opgeruimd, maar toen moesten we stoppen vanwege de verduisteringsplicht'.

Geertuida beschrijft ook de begrafenis van Fisher:

'De Engelsman zou vandaag worden begraven. Daar kwam de begrafenisstoet al aan. Het lijk werd in de kerk gezet. 's Middags 5 uur kwamen de Duitsers al uit de kerk, ze hadden de Engelsman een krans gegeven als laatste eer. Een keer liepen ze het kerkhof om. Daar naderden ze het graf. Ds. Sven sprak een korte lijkrede uit, waarvan hier een klein verslag: Hier ligt nu de soldaat ver van zijn ouders gestorven. Nog een keer zal hij trompetgeschal horen. Nu niet van stafmuziek, maar van de bazuinen, waarvan de engelen hem het welkom komen toeroepen. Ook sprak hij een korte rede uit in het Duits. De Feldweibel was ontroerd. Daar werd de kist langzaam neergelaten. De soldaten stonden in

de houding. Vervolgens klonk het bevel "Feuer". Drie salvo's klonken uit vier geweren. Toen bad ds. Sven het onze vader in het Engels, daarna in het Duits en tenslotte in het Nederlands. Bijna alle Wirdumers waren vertegenwoordigd. Mensen uit de omliggende dorpen waren ook van deze plichtigheid getuige. Hij ruste in vrede'.

Ik vond het eerlijk gezegd een merkwaardig verhaal met die krans en de ontroerde Feldweibel, dus het leek me verstandig ooggetuigen te raadplegen. Die vond ik in Johannes en wijlen Wiep Duhoux, de voormalige uitbaters van wat nu café-restaurant-hotel Duhoux is. Ze bevestigden het verhaal en wezen me op een boekje dat Luit van Kampen over de hele Wellington-affaire heeft geschreven. Ook hij onderschrijft het verhaal van Geertuida:

'De begrafenis van Robert William Fisher vindt plaats met militaire eer. Ds. Th. Sven, de gereformeerde predikant van Wirdum, leidt de uitvaartdienst op verzoek van een Duitse officier, die als voorwaarde stelt dat dominee niet over politiek zal spreken. De belangstellenden mogen niet op de begraafplaats komen, maar daarbuiten staat een hele menigte. Twee Duitse soldaten dragen een grote krans, die bij het graf wordt geplaatst. De dominee houdt een toespraak in het Duits, die hij daarna voor de toehoorders in het Nederlands vertaalt. Nadat hij het "Onze Vader" heeft gebeden in het Engels, Duits en Nederlands, vuren vier Duitse soldaten een eresaluut af. Op de grafsteen van Fisher staat een inscriptie: "We have lost him - Heaven has found him", en op een aparte steen- uiter-aard na de oorlog geplaatst- staat: Fallen yn 'e striid foar ús frijdom'.

Na onderzoek in het St. Bonifatius hospitaal worden vier bemanningsleden overgebracht naar Amsterdam en later naar een Duits krijgsgevangenenkamp. zwaargewonde Richard Prior blijft tot half april in het ziekenhuis in Leeuwarden en wordt daarna vervoerd naar Duitse ziekenhuizen. Ze overleven alle vijf diverse Duitse kampen.

Een Saar snapt wat nodig is

Advertorial

Het zijn moeilijke en onzekere tijden voor ouderen. De dagopvang voor mensen met bijvoorbeeld dementie is al weken gesloten. Veel andere activiteiten zijn komen te vervallen. Hierdoor zijn vaak kwetsbare mensen die behoefte hebben aan structuur meer thuis. Voor de mantelzorgers betekent dit een extra belasting.

Hulp bij Coronacrisis aan kwetsbare ouderen

Saar
aan huis
Een Saar snapt wat nodig is

We zien dat ziekenhuizen en de thuiszorg onder druk staan. De aanvullende mantelzorg voor ouderen en kwetsbare personen is nu extra belangrijk, zeggen Monique Venema en Willeke Philips van Saar aan Huis Fryslân, een professionele organisatie in aanvullende mantelzorg.

'Mensen met dementie raken juist nu extra snel van streek. Zij zijn gewend aan vaste contacten die dichtbij staan, zoals familie en hun dierbaren. Juist die contacten zijn door de coronamaatregelen beperkt. Daar hebben veel ouderen het erg moeilijk mee', aldus Venema en Philips. Professionele mantelzorgers die helpen met persoonlijke verzorging, het doen van boodschappen, individuele dagbesteding, licht huishoudelijk werk en het bereiden van (warme) maaltijden kunnen voor verlichting zorgen. Ook met dagelijks (telefonisch) contact of het doen van een extra wasje helpen zij ouderen.

Bijna negentig procent van de mensen boven de tachtig woont nog zelfstandig thuis en kan alle hulp goed gebruiken. Saar aan Huis Fryslân biedt in de hele provincie aanvullende mantelzorg aan. De mantelzorgverleners van deze organisatie worden Saars genoemd, naar juffrouw Saartje uit de TV serie Swiebertje. Zij zijn ervaren in de (mantel) zorg en doen al het mogelijke om ouderen op een professionele manier hulp te bieden. De verwachting is dat we de komende weken nog kampen met het coronavirus. Door de inzet van Saars kunnen thuiszorg en ziekenhuizen zich geheel richten op hun meest essentiële taken en worden niet-medische zaken uit handen genomen. 'We zeggen niet voor niets 'Een Saar snapt wat nodig is'', besluiten Venema en Philips.

MEER INFORMATIE: WWW.SAARAANHUIS.NL OF VIA 058-2037058

Online bestellen van foto's - canvas - fineart prints

www.FOTOSNELSERVICE.nl

GRATIS bezorging tot 10 km rondom Leeuwarden bij een order vanaf € 10,-

Foto Dikken & Hulsinga
Schrans 137 Leeuwarden tel. 058-2890909

De kracht van het lokale – zicht op het Friese medialandschap

STEVIGE KRITIEK OP

Door Andries Veldman

'De NOS is, net als de Leeuwarder Courant, water uit de kraan. Als iets niet klopt of we nemen iets niet mee dan hoor je onmiddellijk 'wêrom ha jim dat net?' De LC moet voor iedereen herkenbaar zijn. Iedereen moet zich er op de een of andere manier in terug kunnen vinden.' Dat zegt hoofdredacteur **Sander van Warmerdam** van de Leeuwarder Courant in het nieuwe boek *De kracht van het lokale* van Peter Boomsma over de Friese journalistiek.

Boomsma (historicus, afgestudeerd op Kneppelfreed) haalt met zijn interviews boven tafel wat er werkelijk speelt binnen de Friese journalistiek. In zijn boek, uitgegeven door Eddy van der Noord van uitgeverij Louise, komen diverse spelers aan het woord die buitengewoon kritisch zijn over hun vak en collega's. Het noemen van namen wordt niet geschuwd. Duidelijk wordt ook dat aan de wensen van bestuurders, hoewel zij zeggen dat zij de pluriformiteit in deze provincie willen waarborgen, in hun handelen hier weinig van laten blijken. Na het debacle van het provinciale mediafonds – waarmee tonnen door het afvalputje zijn gevloeid – zijn er voor zover bekend geen inspanningen gepleegd om de lokale spelers tegemoet te komen. Zelfs het eenvoudig uit te voeren advertentiebeleid van provincie en veel gemeenten komt niet of nauwelijks ten goede aan de actieve spelers op journalistiek terrein. De grote spelers gaan er stevast met de kas vandoor. Met één penstreek zou dit hersteld kunnen worden. Maar iedereen lijkt tevreden. Media-gedeputeerde **Sietske Poepjes** zegt in het boek:

'Yn syn algemienens bin ik bot te sprekken oer it Fryske medialân-skip. It is tige alsidich.'

Enkele fragmenten uit het boek: Warmerdam schetst de valkuil waar de krant omheen danst of in valt. Andere geïnterviewden in het boek *De kracht van het lokale – zicht op het Friese medialandschap* uiten kritiek op de houding van de LC om iedereen te bedienen en jan en alleman te vriend te willen houden. Critici verlangen juist een standvastige, eigenzinnige en eigenwijze krant. Een krant zonder al te veel getut en immer lachende ondernemers in de pr-bijlagen. Zij willen geen journalist die meer moet doen, zoals Warmerdam beschrijft (een filmpje, een foto en een onlinebericht), maar juist iemand die zich concentreert op het onderwerp. Liever minder en beter.

Jan Jelle Klomp is de man van Wâldnet, de website is actief rond Burgum. 'Ik heb nog nooit een cent subsidie ontvangen', zegt Klomp. Hij houdt het liefst zijn eigen broek op. Maar als je subsidie ontvangt, zorg dan ook voor goede journalistieke producties. 'Dat neem ik de Omrop wel eens kwalijk. Zij krijgen subsidie.

Ik zie van al dat geld weinig journalistieke producties terug. De Omrop laat veel kansen liggen. Ik betaal soms een freelancer meer dan de Omrop.' Klomp is kritisch over de voorlichting van de politie. Hij laat die voorlichting het liefst links liggen. De LC online vindt hij maar niks. 'Je hebt het idee dat er geen eindredactie op zit.' De overlijdensadvertenties van de LC vinden de Burgumers, en zij niet alleen, veel te duur. Daar pikt Actief een graantje van mee. 'Ik heb mezelf wel eens op Wâldnet gezet met een snelheidsovertreding. Daar zie ik de humor wel van in.'

Jane Mansfield in de drukkerij van de Telegraaf (1957; foto Ben van Meerendonk)

Burgemeesters zijn vaak eigenzinnig

Jeanet de Jong, journalist op Ameland, durft haar nek ver uit te steken. Ze vertelt over de gevoeligheden op het kleine eiland en schroomt niet om een politieke partij te veroordelen die het stembiljet aan een dementerende vrouw wist te ontfutselen. 'De raadsleden van die partij vonden dat eigenlijk maar heel gewoon.' Ook een restaurant die zich niet aan de regels houdt gaat voor de bijl. De kans dat ze hierdoor een adverteerder verliest is groot, 'maar dat is dan maar zo.'

Af en toe wordt ze op het matje geroepen bij de burgemeester die haar enkele communicatielessen wil geven. Ik zei: 'Het lijkt mij het beste dat we elk ons eigen werk gaan doen.' Burgemeesters zijn vaak eigenzinnige bestuurders die denken overal verstand van te hebben, aldus De Jong.

Ook **Gerard de Jong** van de Bildtse Post verbaast zich over de voorlichting bij de politie. 'Het is een ramp', zegt De Jong. Waarom de LC niet opent met

het katern Friesland is hem een raadsel. Als Trump iets te melden heeft, dan hebben we dat al gelezen bij de NOS of via het internet, aldus De Jong.

Hoofdredacteur **Ria Kraa** van het Friesch Dagblad noemt haar kant een 'geserreerde krant'. 'De formulering van de kop, de plaats waar je iets zet in de krant, de manier waarop je er in een commentaar op terug komt, dat geeft allemaal kleur aan je nieuws. Daarmee kun je de nuance

Eric Hoekstra

draait aan de knoppen te Leeuwarden

FOPKNOP

Energiebesparing begint met kleine stapjes. Zo heeft WoonFriesland een hoge flat in Bilgaard waar in elke lifthal, op elke verdieping, de verwarming wijd open staat. Een tropische warmte komt je tegemoet als je in je winterjas op de lift staat te wachten. Je krijgt er visioenen van ijsberen die wanhopig hun vacht afscheren. Hallo WoonFriesland, Elfstedentochten worden afgelast zolang die verwarming daar nog brult.

Maar ho! Ziet mijn oog daar een knop aan de radiator? Jawel, maar het is een fopknop. Hij draait voor de show in de rondte zonder de radiator af te sluiten.

Enkele jaren geleden heeft WoonFriesland die flat nog grootscheeps verbouwd om het gehate energielabel G in een B te veranderen. Ze zijn blijven steken op een D, en met zulke energieverspilling in de lifthal begrijpen wij wel waarom.

Mijn pake zei altijd: geen dode dingen baas. Maar achter elk dood ding dat de baas is, staat een dooie diender die dat geregeld heeft. Bijvoorbeeld de pennelikker die geen thermostaatknop op de verwarming wou aanbrengen.

Nog zo'n toppunt van betutteling. Een werkkamer waarin geen lichtknopje is, want dat gaat automatisch. In sommige werkkamers gaat het via een bewegingssensor. Als je dan in slaap sukkelt achter je bureau (en dus niet beweegt), gaat het licht uit. Dat kan alleen een ambtenaar hebben bedacht die ongestoord wil doorslapen.

In andere werkkamers blijft het licht, vanwege een spinnetje of een programmeerfout, nog uren branden nadat de kantoorverlker het pand verlaten heeft. Of er zijn kamers waarin je het licht met een knop aan kan doen, maar niet uit! Alles om te voorkomen dat de werknemer zelf zou beslissen of hij het licht aan of uit wil doen. Hallo, zijn we soms bij WoonFriesland in de leer geweest?

Maar wat bespaart nu echt energie? Dat is de coronacrisis. De werkers in vitale beroepen zijn misschien nog wel met de auto onderweg naar hun werk. Maar de rest is thuis aan het werk of de kozijnen aan het verven of over zijn niet-vitale (lees: overbodige) beroep aan het nadenken.

Nog nooit is er zo weinig autoverkeer geweest. Nog nooit werd er zo weinig uitlaatgas in de openbare ruimte gedumpt. De ijskappen op de Noordpool groeien weer aan. Ijsberen maken jassen van hun afgeschoren vacht. En de Elfstedentocht komt weer binnen handbereik.

En tegelijkertijd worden coronapatiënten op de IC door overwerkte verplegers omgedraaid en omgedraaid om doorliggen te voorkomen. Artsen vechten voor levens tegen een ziekte die we niet goed kennen of beheersen. En we mogen nauwelijks bij elkaar op bezoek, wat velen tot eenzaamheid veroorzaakt.

En dan blijkt dat al onze menselijke zekerheden fopknoppen zijn, waar we vergeefs en wanhopig aan draaien als we ziek of eenzaam zijn. En dan is het goed om te geloven dat er iemand is die jou ziet, Die met jou meelijdt en Die altijd voor je zal zorgen, voor je dood en na je dood.

Voor wie niet gelooft, is dat een fopknop. Voor wie wel gelooft, is het een topknop.

MEDIA EN COLLEGA'S

behouden of juist onbedoeld rellerig klinken. Die keuzes geven leuke gesprekken op de redactie.' Om Friesland als Tukker ruim twintig jaar geleden te hebben leren kennen noemt ze 'een feestje'. Lezers en leden van de Vereniging Friesch Dagblad blijven zeer betrokken bij hun krant. Ze reageren vaak en veel op de artikelen in de krant. Kraa denkt dat de identiteit van de krant uitgesproken is geworden dan vijftientig jaar geleden het geval was. Toen arriveerde Kraa op een vrolijke redactie waarvan een deel christelijk was en een deel niet.

Karin de Mik was in tranen toen ze in 2018 door NRC Handelsblad na 28 jaar aan de dijk werd gezet. Nu werkt ze voor Trouw en voor de Leeuwarder Courant. Lichte kritiek heeft ze op de LC die allround wil zijn. 'Er is in Friesland veel agendajournalistiek en aandacht voor evenementen. Ik denk: ga eens wat vaker graven. Meer reflectie, los van de waan van de dag. Waar moeten we eens induiken en tot de bodem uitzoeken? Dat gebeurt te weinig.' Op Vlieland ontdekte ze dat de

burgemeester een drankprobleem had. De LC die van de hoed en de rand wist had er nooit over geschreven.

Met Liwwadders, Wâldnet en de Bildtse Post heeft De Mik eens een subsidieverzoek ingediend bij de provincie Friesland. Zonder resultaat. 'Al het geld gaat naar de Omrop, het FD en de LC. Waarom alleen maar geld naar de grote spelers?' De Mik heeft een zwak voor het Friesch Dagblad. 'Ze hebben artikelen die de LC niet heeft. De krant is kleinschalig met een prettige toon. Het FD schrijft over vervolgd christenen in moslimlanden, dat lees je bijna nergens anders. De column van Tamira Benima vind ik altijd top. Bij de Omrop mis ik het echte nieuws- en discussieprogramma's. Het moet allemaal luchtig. Ook dat toontje op de radio en

schreef zeventien boeken over sc Heerenveen, waaronder het roemruchte Het Wespennest. Het Oranje Hotel in Leeuwarden werd zijn huiskamer. 'Ik had een vliegende start, maar ik leefde woest in die tijd en ik ben bang dat ik daardoor kansen heb laten liggen.' Journalistiek noemt Van Keimpema een apart vak. Hij constateert: 'Mensen die het niet zo beheersen worden vaak chef.' Van Keimpema maakt nu zes keer per jaar het Fries Journaal, een glossy over het ondernemerschap in Friesland. 'Een haringparty, een borrel, een boekpresentatie, overal ben ik bij. Wil je erbij horen, dan moet je in het Fries Journaal staan.'

Keimpema verhaalt nog eens over de lange arm van voorzitter Riemer van der Velde van sc Heerenveen die alles in het werk

kritisch, en niet politiek getint.' Lezers staan soms bij de voordeur om het nieuwe exemplaar in ontvangst te nemen.

Ying Mellema en zijn vrouw **Marianne Bouwman** wilden 'een maandblad met achtergrond verhalen om de regio transparant te maken. Met hun Groot Sneek zijn ze hierin geslaagd. Er zijn nu zelfs meerdere bladen in deze vorm: Groot Heerenveen en Groot Fryske Marren en Groot Bolsward-IJsselmeerkust. Wim Walda is de man die staat voor de inhoud van de bladen. Mellema zegt dat hij meer uitgever is dan journalist. Hij werkt samen met 20 redacteuren en fotografen en krijgt veel informatie van een panel met 44 lezers. Bouwman: 'We hebben niet de intentie heel groot te worden. We krijgen regelmatig vragen

Andries Veldman van Stadsblad Liwwadders in Leeuwarden vindt de voorlichting van de politieorganisatie, en ook andere instellingen, beneden peil. De politieorganisatie moet beseffen dat men deel uitmaakt van de maatschappij en verantwoording dient af te leggen. Nu worden berichten eenzijdig en willekeurig gepresenteerd. 'De Friese media nemen klakkeloos over wat hun gepresenteerd wordt.' Veldman gelooft niet dat media-bedrijven te weinig geld hebben om goede journalistieke producties te maken. Het probleem ligt niet buiten die media, zoals vaak wordt beweerd, maar binnen die media. Het is een kwestie van keuzes maken en balans aanbrengen. Veldman denkt dat een onzichtbare hand op redacties soms leidend is om bepaalde onderwerpen niet op te pakken. Hij zegt: 'In Leeuwarden had de Leeuwarder Courant in de laatste vijf jaar drie of vier wethouders naar huis kunnen sturen. Het gebeurde niet.'

Nina Hiddema, directeur van Omrop Fryslân, zegt dat de Omrop niet alleen een nieuwsbedrijf is, 'maar dat zijn we niet alleen. We zijn ook een belangrijke cultuurdager in deze provincie. Dat komt natuurlijk ook door het gebruik van de Friese taal. Ik denk dat de Omrop een hele grote verbindende kracht in Friesland kan hebben.'

Redacteur **Sybrén Terpstra**: 'Kijk maar eens naar zwemmer Maarten van der Weijden, naar zijn Elfstedentocht van 2019. Daar spelen wij een belangrijke rol in.'

Terpstra erkent dat de Omrop zich heeft ontwikkeld als een evenementenzender. Terpstra: 'Wij zijn alles.' Het geestelijk programma Prelude van Rein Tolsma blijkt een bijzonder groot marktaandeel te hebben. Het hoogste in heel Nederland op dat moment, de zondagmorgen. Ook Terpstra heeft kritiek op de voorlichting van de politie. Ondernemingen zijn eveneens minder geneigd om hun bedrijfsinformatie te delen met hun consumenten.

Hiddema zegt dat hen de luxe ontbreekt om onderzoeksjournalisten aan het werk te zetten. Terpstra beaamt: 'We hebben misschien wel honderd man in dienst, maar op een gewone dag hebben we hier maar vier of vijf journalisten aan het werk die alles moeten vullen, internet, radio en televisie.' Waarom gekozen wordt voor techniek en organisatie boven journalistiek blijft onbeantwoord. Onbedoeld geeft Terpstra hiermee het probleem bij de regionale omroep aan.

Friesland kent een old boys netwerk

die onderlinge grapjes: ik luister toch niet naar 538?'

Albert van Keimpema (De Keimp) werkte dertig jaar voor De Telegraaf in het noorden en

stelde om Het Wespennest tegen te houden. 'Bovendien stelde hij mij in een kwaad daglicht. De kritiekloze LC-sportredactie is zijn roepstoeter.' Freark Smink, die het reclamespotje voor het boek had ingesproken, smeekte uitgever Eddy van der Noord de aanpak van de radio te halen toen Riemer hem erover aansprak, aldus Van Keimpema. 'Jammer genoeg komen journalisten niet meer in het café. Alleen ouwe getrouwen zoals Pieter de Groot, Willem Stegenga, Andries Veldman en ik.' Dat Rimmer Mulder, oud-hoofdredacteur van de Leeuwarder Courant, nog steeds een podium krijgt in de LC vindt Van Keimpema 'onbegrijpelijk.' Keimpema vindt dat Mulder al decennia geleden uit zijn ivoren toren had moeten neerdalen om te kijken wat er in de echte wereld gebeurt.

Keimpema zegt dat Friesland een old boys-netwerk kent dat elkaar uit de wind houdt. 'Ik zie het als een compliment dat men beducht voor mij is, zoals nu met het boek dat ik ga schrijven over de val van de Friesland Bank, die mede veroorzaakt is door het opzichtig falen van directies.'

Annemarie en André Brink houden met veel enthousiasme De Terschellinger op Terschelling in de lucht. Ze vertellen over hun carrièrewending. Van het uitgeven van kranten hadden ze geen flauw idee. De oud-motoragent (bureau Warmoesstraat Amsterdam) begon met zijn vrouw (destijds werkzaam in de platenindustrie) met De Terschellinger in 1995. Ze exploiteerden lange tijd de kabelkrant op het eiland. Ze zien nu dat de weekkrant een leesdichtheid heeft van 90 procent. 'We zijn objectief en

van gemeentes om bijvoorbeeld een maandblad uit te brengen met verhalen.'

Rennie Rijpma, adjunct-hoofdredacteur van het Algemeen Dagblad, is optimistisch over de toekomst van de journalistiek. Rijpma was betrokken bij de entertainmentredactie van het ANP. 'Bij trouwen of scheiden deed je net als anders, je belde de bron en zorgde voor wederhoor.' Veel nieuws uit het Algemeen Dagblad verschijnt ook in de Leeuwarder Courant en het Dagblad van het Noorden. Daarnaast het Het Parool leverancier aan de noordelijke kranten. Rijpma vindt, net als Gerard de Jong van de Bildtse Post, het vreemd dat de LC het regionale nieuws niet in het eerste katern plaatst. Haar moeder leest het Friesch Dagblad en is niet blij met de verandering naar ochtendblad. 'Ik bewarje him foar jûns', zegt ze. Anders is de avond zo lang. Over de Omrop zegt Rijpma: 'Elke keer als ik luister ben ik wat teleurgesteld.' Rijpma vindt dat de LC tips laat liggen en hierbij persoonlijke omstandigheden van de betrokkene zwaar laat wegen. 'Terwijl er naar mijn mening soms echt iets kwalijks aan de hand was.'

Arend Wanninge van Sa! trekt er nog ouderwets op uit. Dat vormt de kracht van zijn krant die zeer populair is in Opsterland. Na het versloffen van De Woudklank is landbouwkundig ingenieur Wanninge in het gat gesprongen. 'Wat hielp is dat de gemeente Opsterland na een jaar met de gemeentepagina naar ons overstapte.' Wanninge voert een eigen koers en ziet zich geenszins als verlengstuk van de gemeentepolitiek. 'Ik hoor vaak: 'Wat leuk, de Sa! is der ek.'

MOUNI FALAFEL

3 x Beste Kapsalon van Nederland

Benoemd tot meest Klantvriendelijke Ondernemer van het Jaar

FAMILIE KAPSALON VAN € 23 NAAR € 20

In deze moeilijke tijd moeten wij er juist voor elkaar zijn, daarom verlaagt Mouni de familie kapsalon van € 23,- naar € 20,-. Deze actie geldt alleen als u via onze eigen website of telefonisch bestelt. Blijf gezellig thuis en samen bestrijden we de coronacrisis.

IEDEREEN GOEIE GEZONDHEID TOEGEWENST, HARTELIJKE GROETEN VAN TEAM MOUNI

WWW.FALAFELMOUNI.NL
PEPERSTRAAT | LEEUWARDEN | 06-47495050

TDC

De winkel van TDC op de Voorstreek (sinds 1975) is nog een 'ouderwetse' zaak waar tijd is voor een praatje. Het is bovendien een winkel waar ruimhartig verwezen wordt naar collega's.

Sjoerd Pieter Koelmans: 'Als je goed omgaat met je collega-winkeliers, dan heb je daar alleen maar voordeel van. Onze buurman is Krist Vis, dat is een prachtige vishandel waar kwaliteit wordt geboden. Hier aan de overkant zit Jelle met zijn drankenspecialzaak. Een lust voor het oog wanneer je daar binnenwandelt. Dat is ook iemand die een verhaal heeft te vertellen bij bijna iedere fles die hij verkoopt. Wat te denken van Jagersma naaimachines? Een unieke winkel op de Voorstreek. We lopen de deur niet bij elkaar plat, maar wijzen onze klanten dikwijls wel op de mooie bedrijven die we hier hebben.'

...WASAUTOMATEN, WASMACHINES, VRIESKASTEN, VRIESKISTEN, WARMTEPOMPDROGERS, CONDENSROGERS, AFVOERDROGERS, KOOLBORSTELTJES...

Door Andries Veldman • Foto Simon van der Woude

EEN WINKEL MET EEN STERKE UITSTRALING

'We gaan er met z'n allen gewoon wat van maken.' De coronacrisis gaat aan TDC op de Voorstreek niet voorbij. Sjoerd Pieter Koelmans merkt iedere dag dat de wereld is veranderd. 'Gelukkig hebben we een winkel met een sterke uitstraling. Mensen lopen bij ons binnen en op gepaste afstand kunnen we ze van advies dienen. Want daar zijn wij goed in.'

'We merken dat mensen binnenshuis aan het klussen gaan. Bij veel gezinnen en alleenstaanden wordt nu achterstallig onderhoud verricht. Hier komen ze binnen met vragen of we een bepaald onderdeel op voorraad hebben. En dat is meestal het geval. Bij TDC zijn we goed gesorteerd en kunnen meteen advies geven over welk onderdeel het meest geschikt is voor de reparatie.'

Daarnaast vormt het jonge kookassortiment in de winkel

een aangename toevoeging op het aanbod van stofzuigers, wasautomaten en andere apparatuur. Sjoerd Pieter: 'Van koken worden mensen blij. Je ziet steeds meer mensen die gaan kokkerellen. De kook- en bakprogramma's op de tv werken aanstekelijk. Liefhebbers van koken willen werken met kwalitatief goede materialen. Iedere professionele kok kan je vertellen dat goed gereedschap het halve werk is. Graag laten we de 'producten in actie' zien, geholpen door onze huiskok Enno, bekend van Enno's

'HET IS VAN BELANG DAT DE LEEUWARDERS OOG HEBBEN VOOR HUN EIGEN MIDDENSTANDERS'

Kitchen. Alleen dat gaat op het ogenblik even niet, maar we hopen het demonstreren straks weer op te kunnen pakken met veel enthousiasme.'

'Waar we ook goed in zijn, dat is inbouw. Wasautomaten, wasmachines, vrieskasten, vrieskisten, warmtepompdrogers, condensdrogers, afvoerdrogers; je kunt het zo gek niet bedenken of onze vakmensen zijn in staat om deze apparatuur op een mooie manier in te bouwen. Ik sta er soms zelf van te kijken welke oplossingen ze altijd weer vinden. Ons belang is om de klant tevreden te stellen met de juiste ruimteoplossing.

We vinden dat bij het plaatsen de apparatuur werkend moet worden afgeleverd en dat de afwerking van het geheel tip-top moet zijn. Het is onze eer te na om rommelwerk af te leveren. En zijn er onverhoopt toch klachten, dan lossen we die naar tevredenheid van de klant op.'

'We zitten momenteel in een moeilijk tijdperk. Het is van belang dat de Leeuwarders oog hebben voor hun eigen middenstanders. Dat zijn de ondernemers die hard buffelen en kleur geven aan onze binnenstad. Bovendien geven wij het begrip kwaliteit inhoud. De produc-

ten die wij verkopen gaan vaak jarenlang mee. Die zijn gemaakt van eersteklas materialen, noem het gerust duurzaam. Dat wat tegenwoordig vaak als een geleghedenbegrip wordt gehanteerd, daarvan zijn wij al vanaf onze oprichting overtuigd. We zijn niet voor niks een bekende onderdelenzaak waar klanten komen voor koolborsteltjes, snaartjes en motortjes.

We zeggen: investeer in kwalitatief goede apparatuur en laat je deskundig informeren.'

EEN HEERLIJK WARME WEBASTO KACHEL IN UW AUTO?

RIJ NU NAAR DE KLIMAATBEHEERSING SPECIALIST VAN FRIESLAND VOOR UW AUTO, BOOT OF CAMPER

AUTOTEMP LEEUWARDEN | URANUSWEG 14 | 058-2885355

NOORD NEDERLANDSE BESTRIJDINGSDIENST

Noord Nederlandse Bestrijdingsdienst
Miedwei 4
9081 AJ Lekkum
Telefoon: (06) 5354 3006

Rinie van der Zanden fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren in de provinciale staten van Friesland

Door Andries Veldman

Wij komen meer op voor de boer dan de boerenpartijen CDA en VVD

Rinie van der Zanden, fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren in de provinciale staten van Friesland, laat er geen misverstand over bestaan: binnen de landbouw en veeteelt moet het beleid stevig veranderen. De provincie Fryslân streeft met haar programma 'Geluk op 1' zelf ook naar een duurzame, natuurinclusieve landbouw in 2025. Van der Zanden is optimistisch en zegt: 'Die drastische veranderingen hoeven geen bedreigingen te zijn. Ze komen ten goede aan de boer en aan de hele maatschappij. Als je dat vervelende begrip win-win-situatie wilt gebruiken, dan is dat hier van toepassing. Boeren die intensief en grootschalig melkvee zijn gaan houden zitten nu gevangen in een systeem waarin dierenwelzijn een behoorlijke kostenpost is. Gemiddeld krijgen koeien nu, net als in 2006 al het geval was, maar driemaal een kalf en dan gaan ze naar de slacht.'

Op de fractiekamer van het provinciehuis zitten Rinie van der Zanden (statenlid) en Caroline de Groot (gemeenteraadslid Leeuwarden) achter mappen vol met paperassen voor zich op tafel. 'Als ik één cijfer verkeerd heb, dan is de wereld te klein. Ik moet de feiten op een rij hebben', zegt Van der Zanden. Voormalig officier van justitie Caroline de Groot beaamt deze stellingname. Ook De Groot volgt met haar betogen de justitiële aanpak uit haar verleden, waarbij feiten de boventoon voeren.

De twee politici laten zich wat het onderwerp landbouw en veeteelt betreft niet van de wijs brengen. Van der Zanden: 'De provincie verkondigt: Geluk op één. Dat is een mooie leus, maar geldt dat ook voor de dieren?' De Partij voor de Dieren speelt zo haar eigen rol bij de beleidsveranderingen binnen de landbouwsector. Wie kort geleden had gedacht dat de Leeuwarder slachterij Vion zou worden omgebouwd tot een vegetarisch productiebedrijf werd voor gek verklaard.

Nu is het volgens Van der Zanden en De Groot tijd om de voordelen van de verandering (de zogenaamde transitie) te benoemen. Voorlopig klinken de feiten en beschuldigingen nog zwaar, zoals onlangs bleek uit de expertmeeting op het provinciehuis, een initiatief van Partij voor de Dieren, die samen met FNP, GroenLinks en Forum voor Democratie, werd voorbereid. Hier haalde Hans Hopster van Wageningen Universiteit het boek Animal Machines van Ruth Harrison nog maar eens aan, waarin ons een wereld wordt getoond die weinig lijkt op wat ons door Boer Zoekt Vrouw wordt voorgeschoteld.

Meindertsma van DLV-advies vertelde dat ondanks een hausse aan kennis de ideale rubberen vloermat voor de koeien nog niet is gevonden. Boerin Welmoed Deinum uit Sondel vertelde bemoedigend over het zogenaamde stripgrazen (het met beleid verplaatsen van vee in het land) en was tevreden met haar 80 koeien die 5500 kilo melk per koe per jaar produceren, terwijl 'topkoeien' ruim boven de 10.000 kilo uitkomen. Haar collega Anton Stokman uit Koudum geeft zijn koeien zoveel mogelijk de ruimte en de eigen keuze

voor binnen en buiten. Stokman vertelde eerlijk dat 'de fut eruit' is bij de gangbare boeren. Meindertsma had nog een cijfer en zei: 'De boer is tevreden met drie procent rendement, dan weet iedereen wel hoe het zit.' Of de ogen van de deelnemende politici echt werden geopend moet nog blijken. Het debat met provinciale staten is tot nader orde uitgesteld vanwege het coronavirus.

'We moeten nu de focus houden op de voordelen van dierenwelzijn op nummer één,' zo benadrukken de twee, 'waar de hele maatschappij voordeel bij kan behalen.' Van der Zanden: 'Wij hebben een aanjaagfunctie. Kijk maar eens naar de partijen die nu meer oog voor dierenwelzijn hebben gekregen. De extra stikstofuitstoot

die voortkomt uit de PAS en regelrecht een uitvloeisel zijn van de intensivering en grootschaligheid in de landbouw bleek niet houdbaar. Natuur zat aan het voeteneind en de beloftes die gemaakt zijn rond de PAS – het doorschuiven van compenserende maatregelen voor de natuur – waren flinterdun. Bij aanvang van de nieuwe periode in provinciale staten hebben wij als fractie besloten om zelf punten op de statenagenda te krijgen, waaronder nu die extra aandacht voor het dierenwelzijn.'

Caroline de Groot: 'Bij de gemeente Leeuwarden spelen weer andere onderwerpen. Te veel om op te noemen, dat is bijna niet bij te fietsen. Bij de beoordeling hiervan laat ik mij leiden door de vier grondbeginselen van de Partij voor de Dieren: duurzaamheid, mededogen, persoonlijke vrijheid en persoonlijke verantwoordelijkheid. Zoekend naar raakvlakken met onze kernthema's heb ik zelf ook wel eens de vergelijking gemaakt met een 3D-bril, maar dan in de betekenis van Dieren, Duurzaamheid en (bio-)Diversiteit. In de eerste twee jaar, die voor onze fractie deels ook een kennismakingsperiode was, hebben we vooral met regelmaat over allerlei onderwerpen vragen gesteld aan het college van b en w. In het najaar van 2019 zijn twee moties (op initiatief van PAL/GroenLinks en de Partij voor de Dieren) aangenomen. Hierdoor zijn er vuurwerkvrije zones gekomen rondom dierenverblijven en kwam er in de voorlich-

Caroline de Groot

In 2018 is Leeuwarden uitgeroepen tot meest diervriendelijke gemeente van het land. Curieus, want gek genoeg heeft de gemeente Leeuwarden niet eens een Dierenwelzijnsnota. Op de vraag of de Partij voor de Dieren al veel bereikt heeft in Leeuwarden antwoordt De Groot: 'Dat is lastig te zeggen. In ieder geval is voor ons macht minder belangrijk dan invloed. En toen een raadslid laatst tegen mij zei dat hij dankzij mij minder vlees was gaan eten, dacht ik: dat is hartstikke mooi. Het pad van gedragsverandering is nu eenmaal lang.' Met vragen aan het college van b en w. over de boerenprotesten schoot De Groot uit de flank. 'Ik vond die vraag gerechtvaardigd. Wij vroegen ons af of er met twee maten werd gemeten bij de uitvoering van de protesten.' De boeren leek geen strobreed in de weg gelegd te worden, terwijl een gelijktijdig gehouden protest tegen het klimaatbeleid te maken kreeg met beperkingen.

'Als dank wordt muziekverenigingen hun subsidie afgepakt'

ting rondom vuurwerk meer aandacht voor de schadelijke gevolgen voor dier en milieu. Op dit moment zijn we bezig met de voorbereiding van een Dierenwelzijnsnota.'

'We gebruiken bij onze argumenten de cijfers en bevindingen van de landbouworganisaties', zegt Van der Zanden. 'De organisatie LTO geeft in haar eigen rapport Weerbaar Vee uit 2006 aan dat de bedrijfsgebonden dierziekten maar blijven aanhouden. Men heeft destijds doelen gesteld die in 2016 gehaald hadden moeten zijn. Dat rapport toont al een zekere angst voor de burger die langzaam maar zeker achter de feiten komt over wat er zich op het erf afspeelt. Dan gaat het bijvoorbeeld over problemen met de klauwen, uierontstekingen en vruchtbaarheidsproblemen.'

'De boer zit gevangen in een systeem waarbij dierenwelzijn een kostenpost is, terwijl dat niet nodig is.' Maar dan moet het wel anders, vinden de twee politici. Het is ook niet voor niets dat al in 2002 de Landelijke Overheid als doel heeft gesteld dat uiterlijk in 2022 de stalsystemen aangepast moeten zijn aan de behoeften van het dier in plaats van andersom. 'In 2022, dat is al over twee jaar! Dat geldt voor onder meer de varkens en de kippen, maar ook voor de koeien. Op veel bedrijven moeten melkkoeien topsport bedrijven. Vergelijk het met topsporters die ook bevattelijk zijn voor blessures. Vandaar ons initiatiefvoorstel, getiteld:

Dierenwelzijn als verdienmodel.' 'Wat wij willen, en ik hoop dat de coronacrisis ons bij de omslag in denken mogelijk een beetje helpt, is terug naar natuurlijker boeren. De kruidenrijke landschappen moeten teruggebracht worden. Er moet een kringlooplandbouw ontstaan waarin we in Nederland ons eigen voer voor de dieren verbouwen en waarbij deze dieren zoveel mogelijk naar hun eigen aard kunnen leven. Meer geluk, ook voor dieren.'

Caroline de Groot: 'Met Rinie en haar fractie hebben we regelmatig contact. Onderwerpen waar de provincie Fryslân mee te maken heeft, spelen vaak ook in de gemeente Leeuwarden. Dat gold voor het boerenprotest, maar ook bijvoorbeeld bij ontheffingen op het gebied van de jacht. Soms erger ik me aan het jubeltoontje van ambtelijke stukken. Die vergen echt een kritische blik. Laatst ging het weer over talentontwikkeling. Klinkt altijd mooi, wie kan ertegen zijn? Als raadsleden werden we uitgenodigd bij de samenwerkende muziekverenigingen die de noodklok hadden geluid. Dan zie je daar die mensen, waaronder ook behoorlijk wat grijze koppies, die een enorme bijdrage hebben geleverd aan de projecten van Culturele Hoofdstad. Als dank wordt hen nu hun subsidie afgepakt. Ik vind dat we daar als gemeenteraad stelling in moeten nemen. Als Partij voor de Dieren staan wij pal achter talentontwikkeling bij onze muziekverenigingen!'

Juichend werd over 2013 gemeld dat er maar liefst 3.000 boten waren gepasseerd en de verwachtingen voor latere jaren waren nog een stuk hoger, maar dat is er nooit van gekomen. Voor 2017 was het doel maar liefst 9.000 boten, maar in 2016 was het werkelijke aantal al gezakt tot 2.100. De vraag mag gesteld worden of deze tellingen zelfs niet aan de hoge kant waren, want er werd geteld aan de hand van het open en dicht gaan van de sluisdeuren in Alde Leije en Wier en er is een tijdlang storting aan de sluisen geweest, waardoor die begonnen te klapperen. Bij deze dieptreurende cijfers moet verteld worden dat de route intensief gepromoot werd op vele websites, nationale en internationale watersportgidsen en -beurzen.

WATERSPORT NOORD-FRIESLAND

Door Klaas Elgersma, Stiens

Goed geld gooien naar kwaad geld

Gemeentebelangen Leeuwarden pleit (weer) voor het doortrekken van de Kletsefeart in Stiens naar de Feinsummerfeart, opdat de bewoners van Stiens ook 'een rondje kunnen varen'. Een kostenraming of zelfs maar een indicatie daarvan ontbreekt, maar ik denk eerlijk gezegd ook niet dat GBL dat echt interessant vindt. Dit project mag een paar centen kosten. 'Een rondje van de belastingbetaler' dus.'

Vaak hebben politici een erg kort geheugen en daarom roep ik in dit verband het nog redelijk recente project van de Noordelijke Elfstedenroute graag in herinnering. Dat aangrenzende project had eenzelfde doelstelling en dan ook nog eens een roemruchte titel, want men richtte zich op het 'unieke Elfstedengevoel'. Er werd in 2008 mee gestart en in 2013 was het officieel klaar. Kosten: een slordige 30 miljoen euro. Het geld kwam uit verschillende potjes, maar de Grote Gemene Deler was dat het zonder uitzondering om belastinggeld ging. Ook het Waddenfonds droeg er sterk aan bij, maar dat was in de tijd dat men nog niet wist wat nou eigenlijk de doelstelling van het fonds was. Toch?

Zoals het overheidsprojecten kennelijk betaamt, is er nooit een evaluatie van dit project geweest

(waarom zouden we immers ook willen leren van gemaakte fouten?) en dat kan ik ergens ook nog wel begrijpen, want de doelstellingen van dit project zijn van geen kant gehaald. Bovendien praat de politiek veel liever over hun 'successen' dan over hun mislukkingen. Een evaluatie is vaak veel te confronterend voor zo'n 'succes'-politicus.

Als je in de buurt bekend bent, weet je dat de route vaak uitermate weinig wordt gebruikt en ook dat lokale bewoners niet anders hadden verwacht. En dan te bedenken dat het toerisme in die jaren in het algemeen in Nederland een sterke stijging doormaakte en we leefden in een tijd van hoogconjunctuur en prachtige zomers.

Nou begrijp ik wel waarom watersporters er niet graag komen (raar woord trouwens, want wat is er nou helemaal sportief aan

varen op zo'n kruiser of sloep? Dan is fietsen heel wat sportiever en daar kun je in de omgeving overal wel een rondje van doen). Het gebied is verre van toeristisch. Rondom kijk je tegen hoge walkanten aan en er valt helemaal niks te beleven. Als je één keer bent wezen varen, kom je niet snel terug.

GBL motiveert zijn voorstel, omdat de inwoners van Stiens nu 'iedere keer ruim 4 kilometer terug naar de Dokkumer Ee' moeten. Tsja, het stuk door de Feinsummerfeart is echt weinig anders van karakter en in beide opties zijn de walkanten net zo hoog en saai als die in de Noordelijke Elfstedenroute. Echt geen hele sterke motivatie dus. Gaan we de boten over dat stuk over de Feinsummerfeart straks dubbel tellen, opdat beide projecten dan beter uit de verf komen?

De eventueel doorgetrokken Kletsefeart zal, net als de Noordelijke Elfstedenroute, alleen bevaarbaar zijn voor kleinere kruisiers en sloepen. Zeilboten hebben in Noord-Fryslân helemaal niks te zoeken. De weinige toeristische voorzieningen langs de Noordelijke Elfstedenroute zijn inmiddels ter ziele. De theeschenkerij in Bartlehiem is gestopt, het eetcafé in Alde Leije moest sluiten en ook de fluisterboot uit Oude Bildt zijl is gesneefd. De coronacrisis zal ook weinig bijdragen aan nieuwe initiatieven, vrees ik. De voor spelde 33 extra arbeidsplaatsen waarmee het project werd gemotiveerd, zijn er uiteraard nooit gekomen.

Soortgelijke wensen passen allemaal bij eerdere plannen om de watersport in Noord-Friesland op te stoten in de vaart der volken: in Stiens ligt intussen een gloednieuwe jachthaven al enkele jaren uitnodigend te wachten op die domme vaartoeristen die maar niet wensen te komen naar het zo mooie Stiens. Ook weggegooid geld dus maar wat wil je ook, als het wijzigingsplan in 2014 onder het kopje 'economische uitvoerbaarheid' alleen maar rept over de bijdrages in de investering, maar geen woord

wijdt aan de mogelijke financiële of maatschappelijke opbrengsten, laat staan aan zaken als cashflow, terugverdiëntijd, intern rendement, enzovoort. Een andere regionale investering in de watersport, het haventje en de sluis bij Marssum, blijkt al net zo'n fiasco te zijn, waarbij ook veel belastinggeld in het water is geflikkerd. Watersport is immers al jaren een sterk achteruitgaande bezigheid, die nog vooral door ouderen wordt bedreven. Economisch vallen zulke investeringen in de Noordelijke Elfstedenroute, de haven van Marssum, de Kletsefeart en de jachthaven in Stiens onder de term 'goed geld gooien naar kwaad geld'. Het is net als een verslaafde bij de paardenraces die jarenlang continu dik verliest, maar telkens opnieuw zijn laatste stuiver inzet in de stellige verwachting dat hij nu de jackpot gaat winnen. Alleen gaat het bij die gokverslaafde dan nog om zijn eigen geld.

Nou is Stiens als voormalige Hoofdplaats van de gemeente Leeuwarderadeel qua (sport) voorzieningen natuurlijk al heel lang zwaar onderbedeeld met slechts twee sporthallen, een overdekt en open zwembad, tal van tennisbanen, voetbalvelden, een ijsbaan en kaatsvelden en straks een riant nieuw dorps huis met bibliotheek en jeugdhonk en wordt het leven van die arme Stiensers pas compleet als ze op mooie dagen tenminste 'een rondje kunnen varen'. Als je alles al hebt, ga je blijkbaar steeds grotere wartaal uitkramen.

Volstrekt helder mag zijn dat elke voorgestelde investering in de Kletsefeart bedrijfseconomisch gezien een ramp, een strop, een fiasco, een debacle en een

catastrofe ineen zal worden en als je dan kijkt naar de mogelijke kosten en het opgeofferde boerenland, alleen opdat een heel beperkt aantal verwende Stiensers zo nodig 'een rondje moet kunnen varen' dan rest mij maar één conclusie: hier is sprake van een ernstige vorm van spijlucht, ijdelheid of een zware vorm van decadentie, waarbij de belastingbetaler ten diepste wordt geminacht. Helemaal lachwekkend wordt het, als je in dit opzicht op de site van GBL kunt lezen dat men ernaar streeft dat 'de gemeente de kosten en baten goed afweegt' en dat 'de gemeente zorgvuldig om gaat met het geld van de burger en de lasten laag houdt'. Een kostenafweging heeft er in dit geval zeker niet plaats gehad, immers: het voorstel ging niet eens gepaard met een begroting om over de eventuele verwachte resultaten maar te zwijgen. Over de geclaimde 'zorgvuldigheid' gesproken...

Denk daar maar eens aan, als u straks (al dan niet tegen betaling) uw belastingaangifte weer mag doen, of als binnenkort uw WOZ-aanslag weer door de brievenbus valt. Volgens mij heeft die belastingbetaler zelf genoeg projecten die hij of zij met dit geld kan uitvoeren. Daar heb je zeker de politiek niet voor nodig met haar megalomane ideeën en daar mag je dan bovendien zelf over besluiten. Het allerergste is wellicht nog, dat overal te lande politici net zo hard bezig zijn uw belastingcenten te verbrassen. Geen wonder, dat de Nederlandse belastingen tot de hoogste ter wereld horen en dat de burgers al jaren geen groei in koopkracht mogen genieten. Neen, de (lokale) politiek houdt de belastingbetaler wel bezig. Ga toch fietsen!

THE FOODSPOT

Geen zin om te koken? Wij wel!

'Vorige week maandag gingen we open. Van dat hoogtepunt gingen we naar het weekend met de angst dat we dicht zouden moeten. Gelukkig kwam daarna het bericht dat we wel mogen bezorgen.' Rick Benjamins is de kersverse eigenaar van The Foodspot. De omzet is flink gekelderde, maar de tamelijk onverstoerbare jonge ondernemer is hoopvol. 'Hier moeten we doorheen zien te komen. Geen zin om te koken? Wij wel!'

In zijn moderne zaak aan de Kelders in Leeuwarden biedt Benjamins een alternatief voor de reguliere fastfood-hap zoals pizza. De kleurrijke en smakelijke folder die hij nu iedere morgen in een verhoogd tempo in diverse Leeuwarder wijken uitdeelt toont bijvoorbeeld een Indonesische saté, peperstoof met spinazie-pastinaak puree, een truffeltagliatelle en een Indiase kokoscurry. Dat is nog eens wat anders dan een meelbodem met spuitkaas en zoute salami.

The Foodspot staat voor fastfood anno 2020, zegt de folder. Gezond eten, gecombineerd met snelheid en kwaliteit. Op wie richt Benjamins zich onder meer? 'We hebben nu al een wisselend publiek dat bestaat uit studenten, jong volwassenen en ook veertigers en vijftigers die onze maaltijden als een gezonde optie zien. We bieden een gezonde maaltijd die past bij de seizoenen. Nu hebben we een stoofpot, maar die verdwijnt weer in de lente. Het zijn gerechten die veel mensen thuis niet zullen maken. En we bieden kwaliteit. Een burger is bij ons een 180 grams burger.'

De 23-jarige Benjamins doorliep de hotelschool van Stenden en zette tijdens zijn stageperiode onder leiding van een manager vijf restaurants op in het Utrechtse winkelcentrum Hoog Catharijne. 'Ik liep stage bij HMSHost (internationaal voedselconcern) en heb in Utrecht een burgerrestaurant, een Libanees restaurant, twee fastfoodzaken van Leon en een broodjeszaak Pret à Manger mede-geopend. De laatste is overigens al gesloten. Daarvoor heb ik gewerkt op de verkoopafhandeling van Albert Heijn XL (Miro) en bij Goedhart (belegde broodjes) in Leeuwarden, onderdeel van broodbakker Borgesius.'

De Foodspot in Leeuwarden kwam vrij nadat oprichter Rob Meursinge uit Groningen de zaak ter beschikking stelde vanwege drukte in zijn woonplaats. 'Meursinge is de oprichter van The Foodshop, nadat hij in Amsterdam soortgelijke zaken had gezien als alternatief voor het bekende

Hier moeten we doorheen zien te komen

fastfood. In Groningen kon hij gebruik maken van zijn netwerk, in Leeuwarden liep dat moeilijker. Nu ondersteun ik hem met het ontwikkelen van zijn franchiseformule.'

Via Thuisbezorgd, maar liever nog via de eigen website (korting!), worden de bestellingen nu met behulp van broer, neef en vriendin rondgebracht. 'We hebben veel positieve reacties ontvangen. We keken zondag met spanning naar de toespraak van de regering waarin het sluiten van de horeca werd aangekondigd. Wat gaan we doen, vroegen we ons af, terwijl de orders binnenstroomden. Iedereen was bezig met die persconferentie over het coronavirus. De omzet kelderde daarna naar twintig procent van wat we eerder hadden omgezet. Het enige wat je nu kunt doen is creatief nadenken over de vraag: hoe bereik je meer klanten?'

Op de tafel bij het raam staat het boek Fit Food en Run met allemaal lachende mensen naast drie cactussen opgesteld. De groene vlaggen wapperen voor de deur. De elektrische fietsen staan gereed om uit te rukken. Rick Benjamins: 'Vanmiddag had ik nog nul klanten. Er is momenteel geen peil op te trekken. Maar ik heb genoeg energie om de uitdaging aan te gaan.'

Tonny Overdiep:

Het is schrikbarend wat ik beleef op de huizenmarkt

Tonny Overdiep doet een oproep aan bestuurders om te zorgen voor betaalbare huurwoningen voor hun inwoners. 'Het is schrikbarend en te triest voor woorden wat ik beleef op de huizenmarkt. Via allerlei kanalen probeer ik aan een woning te komen. Het lukt niet. En ik ben niet de enige. We staan met z'n tienden of twintigen voor de deur van een huurwoning. Ik bekijk vier à vijf woningen per week. Als ik foto's laat zien wat hier in Leeuwarden gebeurt, dan schrik je van wat er wordt aangeboden en voor welke prijs. Je schrikt van het trieste aanbod. Je schrikt van de trieste inrichting waarvoor een enorme huur wordt gevraagd en je schrikt van de behandeling die je krijgt. Waar zijn we mee bezig in deze wereld?'

'Ik ben nu 41 jaar. Voorheen had ik altijd een koophuis, maar ben door een scheiding alles kwijtgeraakt. Voorheen was ik een succesvolle bakker – Taart van Tonny – aan de Oostersingel met een mooi eigen bedrijf. Ik woon nu twee jaar antikraak in een flatje in de Insulindestraat en moet hier 28 mei uit omdat deze buurt wordt gesloopt. Na de zomer gaat de boel hier plat. Antikraakorganisatie Carex zegt: probeer eerst zelf een vervangend huis te vinden. Nu ben ik vanaf oktober vorig jaar bezig met zoeken naar een huisje met twee slaapkamers en een tuintje of balkonnetje tot de huursubsidiegrens van 737 euro. Ik heb een inkomen van 1100 euro netto. Dus huursubsidie is wel nodig. Ik ben één dag per week in opleiding voor leraar pedagogiek en loop twee dagen stage en geef les in koken en bakken. Daarnaast werk ik tweeënhalve dag als vormgever bij een groothandel. Toch kan ik bijna niks huren. Ik sta al twee jaar ingeschreven bij de woningcorporaties en moet zes tot acht jaar ingeschreven staan om recht op een huis te hebben. Bij makelaars moet je drie tot vierenhalf keer de huur bruto verdienen om een huis te huren, onmogelijk. Ze vragen je het hemd van het lijf. Als je een huisdier hebt, kom je ook nog in het gedrang, want die geeft wellicht overlast. Je wordt geacht om een à twee maand borg te betalen. Bovendien kost inschrijving bij Leeuwarder makelaars geld. De een vraagt 7,95 per maand en de ander 25 of 50 euro per half jaar. Het wordt je echt onmogelijk gemaakt om wat te huren.'

Ik heb een Syrische vriend die hier zes maanden is en hij zei mij dat hij nog maar zes maanden moest wachten voor een sociale huurwoning. Wat gaat er hier mis, Nederland?

**Moet ik mij bij de daklozenopvang melden?
Of moet ik mensen om de tuin leiden met een
smoes betreffende mijn salaris?**

**Help wethouder!
Help gedeputeerde!
Help minister!**

**Een inwoner van uw stad, Leeuwarden;
uw provincie, Friesland; uw land, Nederland.**

Altijd al willen dansen op oriëntaalse stijl of wil je gewoon een nieuwe dansstijl proberen? Pak je kans en kom met ons meedansen.

www.naomibellydance.nl of www.facebook.com/naomibellydanceschool

Naomi Bellydance School
Naomi Bellydance Entertainment

E-mail: info@naomibellydance.nl

Tel: 0618408747

Maak je tuin zomerklaar
WIJ HELPEN JOU GRAAG

3% KORTING OP HET TUINHOUT

Online bestellen via
www.miedemabouwmaterialen.nl

Bezorgen vanaf €100 | Gratis bezorgen vanaf €350

BOUWT TUINEN MET JOU

Bekijk het assortiment online!

www.miedemabouwmaterialen.nl - info@miedemabm.nl - 058 288 88 88

*in verband met de maatregelen rond het coronavirus kan er momenteel niet door particulieren gehaald worden

Bekijk ook onze verkoop- en leveringsvoorwaarden.

10 JARIG JUBILEUM

MOTO WIJMA

HARLEY DAVIDSON FATBOY
BJ. 2002 31DKM € 10.750,-

KTM 1190 ADVENTURE
BJ. 2013 41DKM € 9.750,-

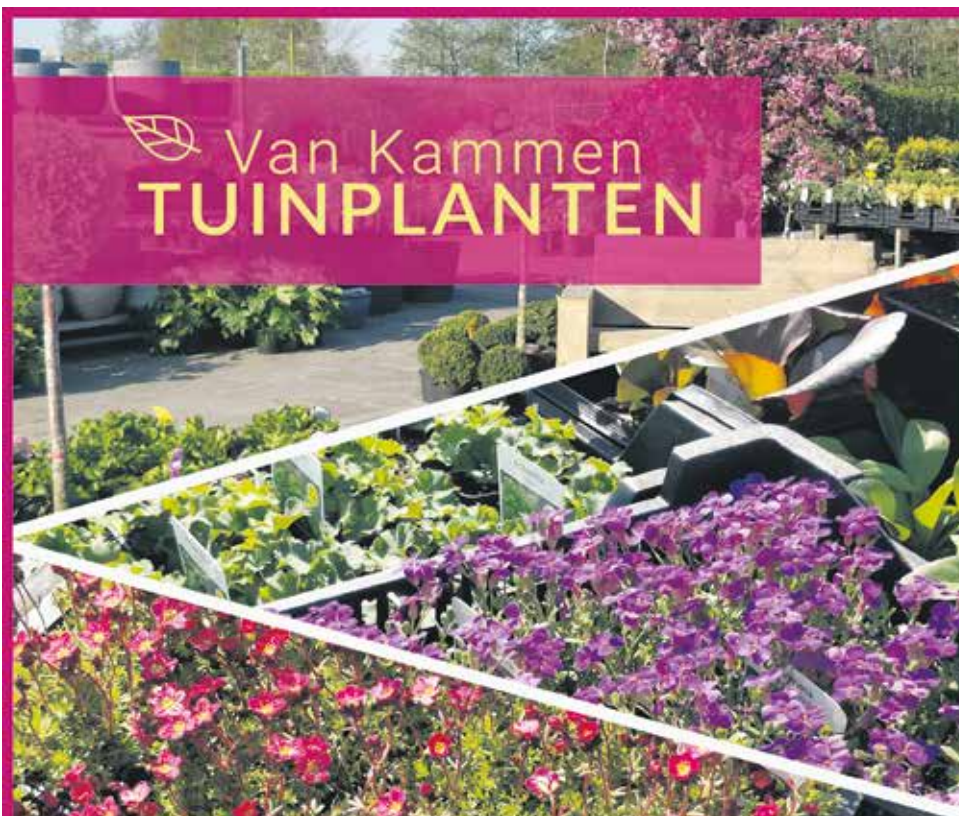

YAMAHA XJ6 DIVERSION ABS
BJ. 2012 6DKM € 4.950,-

TRIUMPH EXPLORER
BJ. 2015 40DKM € 11.950

OOK NIEUWSGIERIG GEWORDEN? BEKIJK ONS AANBOD OP WWW.MOTOWIJMA.NL
OF KOM LANGS IN ONZE SHOWROOM AAN DE ZWETTESTRAAT 14 TE LEEUWARDEN

Van Kammen
TUINPLANTEN

MAAK JE TUIN NOG MOOIER
VASTE PLANTEN
KEUZE UIT MEER DAN 100 SOORTEN

1,50 per stuk 10 VOOR €10,-

BEZOEK ONS! WIJ ZITTEN TEGENOVER BENNEMASTATE

Rijksstraatweg 138
9254 DM Hurdegaryp

Ma t/m vr 9.00 tot 18.00
Zaterdag 9.00 tot 17.00

ONDERHOUDSP LICHT

Na de scheiding hebben ex-partners een onderhoudsverplichting tegenover elkaar en tegenover hun eventuele kinderen. Deze onderhoudsverplichting is wettelijk geregeld.

WIE HEBBEN EEN ONDERHOUDS-VERPLICHTING?

De onderhoudsplicht van ex-partners ten opzichte van elkaar geldt wettelijk als u gehuwd bent of een geregistreerd partnerschap heeft. Voor samenwoners is de onderhoudsplicht niet wettelijk geregeld, zonder samenlevingscontract bent u elkaar dus eigenlijk niks verplicht. Heeft u wel een samenlevingscontract? Kijk dan in uw contract na of u hier destijds misschien wel afspraken over heeft opgenomen.

De onderhoudsplicht ten opzichte van de kinderen geldt voor alle ouders, dus ongeacht of u gehuwd of geregistreerde partners bent of samenwoont (met en zonder samenlevingscontract).

HOE ZIT HET MET DE ONDERHOUDS-PLICHT VOOR PARTNERS?

Na de scheiding bent u verplicht om financieel voor elkaar te blijven zorgen. Als uw ex-partner niet in zijn of haar eigen levensonderhoud kan voorzien, dan bent u onderhoudsplichtig en moet u alimentatie gaan betalen. In principe draagt de partner met het hoogste inkomen bij aan de kosten van levensonderhoud van de partner met het laagste inkomen. Op basis van een draagkrachtberekening wordt bepaald of en in hoeverre een bijdrage kan worden betaald. De duur van de onderhoudsplicht hangt van uw situatie af. Het hoeft echter niet altijd zo te zijn dat er partneralimentatie overeengekomen wordt. Dit kan aan de uitkomst van de berekeningen liggen, maar ook aan de afspraken die u met elkaar maakt.

EN MET DE ONDERHOUDSP LICHT VAN OUDERS VOOR KINDEREN?

Ouders zijn wettelijk verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van hun kinderen. Voor uw kinderen bent u daarom beiden, naar draagkracht, onderhoudsplichtig. De bijdrage die u betaalt of ontvangt voor de kosten van het onderhoud van uw kinderen wordt kinderalimentatie genoemd. Bij het vaststellen van het alimentatiebedrag spelen meerdere factoren een rol, zoals de draagkracht, de behoefte van de kinderen om dezelfde dingen te kunnen blijven doen en de zorgregeling. Alle afspraken rondom de kinderen en de onderhoudsplicht legt u vast in het ouderschapsplan dat u wettelijk verplicht bent om op te stellen, deze verplichting geldt ook voor samenwoners.

KUNNEN OUDERS DE ONDERHOUDS-PLICHT WEIGEREN?

U kunt de onderhoudsplicht als ouders met ouderlijk gezag niet weigeren, omdat u de wettelijke verplichting heeft om tot hun 21ste verjaardag voor uw kinderen te zorgen. Een ontheffing van de onderhoudsplicht is dus ook niet mogelijk. U mag ook niet stoppen met het betalen van de kinderalimentatie, omdat u bijvoorbeeld uw kinderen niet ziet of omdat uw ex-partner de afspraken niet nakomt.

ONDERHOUDSP LICHT (ALIMENTATIE) BEREKENEN

Het berekenen van de alimentatie is één van de financiële zaken die geregeld moeten worden tijdens uw scheiding. Het berekenen van de alimentatie is altijd maatwerk. De hoogte van het uiteindelijke alimentatiebedrag is namelijk mede afhankelijk van uw specifieke omstandigheden. Bent u toch benieuwd naar een indicatie van de hoogte van uw alimentatie? Neem dan contact op.

ANS BOONSMa, SCHEIDINGSPLANNER
FRIESLAND, KIJK VOOR MEER INFO
WWW.SCHEIDINGSPLANNER.NL

'Bij Snuif-es-in konst in de wc over de koppen lope'

EDDY&HENNY:

EDDY 'Regels? We houwe oans altyd an 'e regels.'

HENNY 'We fytse nou in colonne achter elkaar. As we afstappte, mutte se self de krant ut de fytstas pakke.'

EDDY 'En dan ontsmette.

Goëd poetse. Dat deden we altyd al. Dou hest self siën dat ik an ut stofferen was.'

HENNY 'Ut is overal rustig.'

EDDY 'Dat sei die journalist oek die ut café fan Rudy Scheer in de Hoogstraat bin-

nenliep. Iemand aan de bar sei: must deurlope naar de wc. Se binnen dur bezig met olleke-bolleke-remi-solleke.'

HENNY 'Bij Snuif-es-in van Scheer konst in de wc over

de koppen lope.'

Harrie Muis

SCHOON

Dat er dit voorjaar aantoonbaar meer gepoetst en geschrobd wordt dan de decennia ervoor zal geen uitgebreid betoog hoeven. De hygiënische nonchalance was door de vele onderhoudsvrije producten langzamerhand gemeengoed geworden, mede aangevuld met een zeer uiteenlopende diversiteit aan lichamelijke huismiddeltjes. Een generatie terug was het schrobben en boenen nog een dagelijks terugkerende handeling waarin het voorjaar nog een extra grote rol toebedeeld kreeg middels de grote voorjaarsschoonmaak. Alles oppe kop en poetsen maar. Ook de heilige koe moet glimmen en spiegelen. Maar daar is tegenwoordig de wasstraat voor die het eenvoudig en doeltreffend verricht.

Heeft u nog oude (kapotte) gouden of zilveren sieraden?
Ze zijn veel geld waard!!

Kapot, versleten, onbruikbaar, wij bieden u een eerlijke sloop prijs.

Gouden en zilveren sieraden en munten kopen wij in voor een samen met u te bepalen prijs.

Kom vrijblijvend langs.

GVAN ARK JUWELIER

Nieuwestad 18-20 Leeuwarden 058 212 92 91
www.gvanarkjuwelier.nl
DONDERDAGAVOND KOOPAVOND GEOPEND

WILT U DIT JOURNALISTIEKE INITIATIEF STEUNEN? BEZOEK DAN ONZE WEBSITE WWW.LIWWADDERS.NL EN BEKIJK DE MOGELIJKHEDEN ONDER DE KNOP DOE MEE, DONEER!

Ruiterskwartier 47
8911 BP Leeuwarden
Tel. (058) 213 20 01
www.rhodospalace.nl

Bij uw volgende bezoek bij ons...

€10,- korting vanaf 2 pers. bij inlevering van deze coupon

STORAGE SPOT

NIEUW IN LEEUWARDEN: Goedkope Self Storage!

Bekijk de units op onze website en reserveer direct:

www.storagespot.nl

- ✓ Goedkope opslag
- ✓ Gratis leenaanhanger
- ✓ Overdekt laden/lossen
- ✓ Voor bedrijf & particulier
- ✓ 24/7 open voor klanten
- ✓ Flexibel te huur
- ✓ Camera beveiliging
- ✓ Schoon & droog
- ✓ Archief, inboedel, voorraad en goederen opslag

Poolsterweg 1C Leeuwarden | info@storagespot.nl | 06 4555 4888